

# HAR DU SET ...?



PÅ TUR  
MED REALDANIA PÅ  
**FYN OG I**  
**DET SYDFYNske ØHAV**

**Realdania**

# INDHOLD

- |    |                               |    |                                     |
|----|-------------------------------|----|-------------------------------------|
| 4  | Oluf Bagers Mødrene Gård      | 42 | Tåsinge Forsamlingshus              |
| 6  | Thomas B. Thriges Gade        | 44 | Rudkøbing Bymølle                   |
| 8  | Odense - Danmarks kreative by | 46 | Herregården Brøløkke                |
| 10 | Odense Adelige Jomfrukloster  | 48 | Børnelejren i Bagenkop              |
| 12 | Askhøj                        | 50 | Øhavets Restaureringscenter         |
| 14 | Harridslevgaard               | 52 | Fremtidens Herregård                |
| 16 | Hindsgavl Slot                | 56 | Historiske Haver                    |
| 18 | En God Omvej                  | 60 | Det Gode Boligliv                   |
| 20 | Grubbe Mølle                  | 62 | Ildsjæle gør ide til virkelighed    |
| 22 | Allested-Vejlehallen          | 65 | Andre Realdania-projekter i området |
| 24 | Faaborg Havnebad              |    |                                     |
| 26 | Ollerup Gymnastikhøjskole     |    |                                     |
| 28 | Egebjerg Mølle                |    |                                     |
| 30 | Svendborg Teater              |    |                                     |
| 32 | Forsorgshjemmet Viebæltegård  |    |                                     |
| 34 | Svendborg byrumsprojekt       |    |                                     |
| 36 | Strynø Skole og Kulturhus     |    |                                     |
| 38 | Rønningesøgård                |    |                                     |
| 40 | Kerteminde Havn               |    |                                     |



# GOD TUR!

---

Velkommen til denne turguide, som vi håber, kan give inspiration til at besøge seværdigheder forskellige steder i Assens, Nordfyn, Faaborg-Midtfyn, Kerteminde, Langeland, Middelfart, Nyborg, Odense, Svendborg og Ærø.

Fælles for de steder, vi omtaler i guiden, er, at de har modtaget bidrag fra Realdania. Hvert år støtter vi mange hundrede små og store projekter over hele landet. Faktisk er det blevet til omkring 2.000 projekter i alt, siden Realdania blev etableret i slutningen af 2000.

Realdania er en almennyttig og almenvelgørende virksomhed – det vil sige, at vi arbejder med filantropi. Hvis man slår ordet filantropi op i nudansk ordbog, ser man, at det stammer fra det græske ord for menneskekærlighed. Andre steder udlægges det som et begreb, der omfatter ”donation af penge, materiel, tjenester, tid eller arbejde til et velgørende formål uden nogen belønning til den, der donerer”.

Vi blev sat i verden for at skabe livskvalitet gennem det byggede miljø, til gavn for os alle. I praksis betyder det, at vi skal være med til at

berige vores samfund både med det, vi kan tage og føle på, og med ny viden, inspiration og gode eksempler til efterfølgelse. Med bygninger som ellers formentlig aldrig var blevet bygget og med forskningsresultater, som måske aldrig var blevet skabt.

Det handler om udviklingen af vores byer, fremtidens byggeri og bygningsarven, om det åbne land og naturen – og om at bidrage til bæredygtighed på alle niveauer: Socialt, økonomisk, miljø- og sundhedsmæssigt.

De mange meget forskellige udflugtsmål, som vi beskriver i denne folder, er blot eksempler blandt de mange, der foreløbig har fået støtte.

*Realdania ønsker rigtig mange gode ture!*

---

*Forsidebillede:  
Fra Kulturmaskinen  
i Odense*

# STORKØBMANDENS GÅRD

## OLUF BAGERS MØDRENE GÅRD

---

I 1500-tallet var Odense købmændenes og handelsby. De store handelshuse nød godt af store prisstigninger, og gunstige konjunkturer for dansk landbrug smittede også af på byens godt 5.000 indbyggere. Aldrig før eller siden er der blevet bygget så mange herregårde.

En stor del af handelen blev koncentreret hos en lille gruppe storkøbmænd. Blandt navnene på disse er der ét, som lyser op over dem alle, nemlig Oluf Bager. Den magtfulde og navnkundige renæssancekøbmand, som kom til verden omkring 1522, mens Danmark endnu var katolsk, var Odenses rigeste borger i sidste halvdel af 1500-tallet. Så mægtig var han, at han lånte kongen penge til at føre krig for, og med sit købmandssnilde beherskede han den odenseanske handel som ingen hverken før eller siden.

### H.C. Andersen

Gamle huse har som mennesker deres eget liv, deres eget eventyr. I Nørregade – et af Odenses gamle hovedstrøg – ligger der den dag i dag sådan et gammelt hus. I sit forfatterskab skrev H.C. Andersen flere gange netop om den gamle renæssancegård i nummer 29, der også kaldes Oluf Bagers Mødrene Gård. Andersen kendte munkestenshuset med de svungne renæssancegavle fra sin barndom i Odense.

I 2003 købte Realdania Byg A/S den over 400 år gamle gård, og i maj 2005 var en gennemgribende genopretning og istandsættelse af den

prægtige bygning slut. Husets sjæl er forsøgt bevaret i videst muligt omfang. Oluf Bagers Mødrene Gård er i dag domicil for Realdania Byg A/S, og en del af ejendommen bliver lejet ud til forskellige erhvervsformål.

Læs mere på [www.realdaniabyg.dk/Projekter/](http://www.realdaniabyg.dk/Projekter/)



### VIDSTE DU DET?

Da Oluf Bager i begyndelsen af 1580'erne endnu var på sin økonomiske og magtmæssige tinde, blev der skrevet en fortegnelse over de gårde, huse, boder og jordstykker i Odense og omegn, som han ejede. Det drejede sig om 12 gårde, 16 huse, 14 haver og fem andre grundstykker i Odense. Der omtales også den gård i Nørregade, hvor Oluf Bagers mors skulle være født - deraf navnet Oluf Bagers Mødrene Gård.



## Oluf Bagers Mødrene Gård

Nørregade 29

5000 Odense C



# DANMARKS STØRSTE BYOMDANNELSE

## THOMAS B. THRIGES GADE

---

H.C. Andersens fødeby, Odense er en gammel by, der nævnes første gang i et brev fra 988. Midtbyen er da også den dag i dag opdelt af et labyrintisk net af små gader og smalle stræder og præget af mange smukke gamle bindingsværkshuse.

Men i omkring 40 år har den firesporede Thomas B. Thriges Gade skåret middelalderbyen op i to adskilte dele. Den travlt befærdede gade er opkaldt efter erhvervsmanden Thomas B. Thrige. Han var en driftig herre, der satte sit markante spor i hjembyen Odense, hvor han bl.a. fik skabt en legendarisk industrivirksomhed, der helt op til 1960'erne var en af Danmarks største arbejdspladser.

Nu skal gaden lukkes, og det store område, som bliver frigjort, giver ikke alene plads til en helt ny bydel – det vil igen gøre Odense til en hel by. Projektet er en af de mest ambitiøse og markante byomdannelser til dato.

### En mangfoldig bydel

Et af hovedelementerne er, at fodgængere kommer til at udgøre den altdominerende trafik i midtbyen. Der kommer tværgående forbindelser og et nyt langsgående fodgængerstrøg, der binder byen sammen i et fintmasket net af passager, promenader og pladser.

Cyklisterne får også bedre vilkår i form af en nord-sydgående cykelrute, som er flettet ind i

den nye bymidte, hvor også en letbane kommer til at sno sig. Stoppestederne ved Musikhuset, teateret og rådhuset vil fungere som samlingspunkter for bylivet i området.

Den nye Thrige-by bliver en mangfoldig bydel, der vil bestå af fire kvarterer og otte byrum. Der bliver bygget både leje-, ejer- og studieboliger, ligesom der bliver butikker, kulturliv, restauranter og caféer. Et underjordisk parkeringshus får plads til 950 biler.

---

### VIDSTE DU DET?

Bæredygtighed er et centralt tema i byprojektet, og det grønne vil være til stede overalt. Der er lagt op til, at der skal være bevoksede tagflader på de nye bygninger, og at der på pladser og stræder vil være runde kar, som opsamler regnvandet samtidig med, at de fungerer som fontæner.

Det vidtfavnende projekt, der skal danne ramme om et levende og aktivt byliv, blev vedtaget af et enigt byråd i februar 2008. Realdania bidrager med 255 mio. kr. ud af det samlede budget på godt 700 mio. kr.



*Dette og nedenstående billede er en visualisering af, hvordan Thomas B. Thriges Gade kan se ud i fremtiden.*



*Thomas B. Thriges Gade, som den i dag deler  
Odense Midtby i to*



### **Vil du vide mere?**

Scan koden og se en  
film om  
Thomas B. Thriges  
Gade projektet:



# DANMARKS KREATIVE BY

## ODENSE KULTURSTRATEGI

---

“Odense Danmarks kreative by”. Sådan lyder overskriften på den kulturstrategi, som skal markere Odense endnu stærkere som en kulturby, der styrker de kreative vækstlag og give byens borgere og besøgende flere kulturoplevelser.

Det skal bl.a. ske ved at indrette byen med pladser og kulturinstitutioner, der indbyder til ophold, aktivitet og deltagelse, så der bliver let adgang til kunst- og kulturoplevelse og bedre sammenhæng imellem kulturinstitutionerne.

I den forbindelse har Realdania indgået en partnerskabsaftale med Odense Kommune om at gennemføre fire konkrete projekter:

**Kulturmaskinen:** Et nyt kulturelt kraftcenter ved Brandts Klædefabrik. Det er indrettet i de gamle bygninger, der tidligere rummede hovedkvarter og frølager for Dæhnfeldts frøfirma. Sammen med Magasinet er de sat i stand og bygget om - og indviet i foråret 2009.

Stedet rummer blandt andet mødelokaler, café, bibliotek, spillesteder og kreative værksteder. I Farvergården udenfor er der plads til teater og koncerter og andre små og store kulturbegivenheder, og bygningernes facader kan bruges som lærred for billeder og film.



### Stjerneskipet på Odense Havn

Stjerneskipet er et kontorfællesskab for innovative kulturiværksættere i en gammel fabriksbygning, hvor 15 asymmetriske karnapper udgør husets facade mod Odense Havn.

- De 15 karnapper er skabt ud fra en stilistisk tanke, der har sit oprindelige udgangspunkt i kamæleonens evne til at favne alle verdenshjørner med sine øjne. Alle 15 karnapper peger i hver sin retning og giver således iværksætterne i huset mulighed for at se til alle verdenshjørner ligesom kamæleonen, fortæller Stjerneskipets leder, Per Hein.



Innovationens Hus - kaldet Stjerneskipet - er etableret som led i partnerskabet mellem Realdania og Odense Kommune om at realisere en række projekter i forbindelse med Kommunens kulturstrategi. Realdania har også støttet Stjerneskipets permanente lysværk "Interdependence", der er skabt af lys-kunstner Viera Collaro med det formål at gøre Stjerneskipet langt mere synligt og spændende og samtidig skabe et åbent og venligt miljø på Odense Havn.



**Kunstbygningen Filsoffen**, der er et mindre udstillingssted for billedkunst, skal have mere ud af sin beliggenhed lige ved åen, Odense Aafart og nær byens centrale latinerkvarter. Derfor er Realdania og Odense Kommune gået sammen om at udvikle området omkring bygningen, så Filsoffen bliver et moderne kultursted, der kan tiltrække et større publikum.



**Grønnegade-projektet** består af to dele: Et nyt byrum på overfladen og nye parkeringspladser under jorden. Det tidligere gadeareal ovenpå parkeringskælderen er nu omdannet til et attraktivt og moderne byrum og en flot indgang til Brandts Klædefabrik.



**Gråbrødre Torv:** Hvor der før var parkering og biltrafik, er der nu skabt en attraktiv ramme om byens liv – et moderne byrum der bidrager til et mangfoldigt byliv og udnytter de mange potentialer, der findes i området.



# BOLIGEN TIL ADELIGE FRØKENER

## ODENSE ADELIGE JOMFRUKLOSTER

---

Odense Adelige Jomfrukloster, der blev fredet i 1918, ligger ved Albani Torv, og er knyttet til Odense bys historiske bymidte. Bygningerne er mod øst indrammet af små beboelseshuse, det smalle Påskestræde og mod nord ligger den katolske Sct. Albani kirke i nygotik. Mod syd skuer bygningerne over det lavere liggende parkanlæg, hvor Odense å slynger sig smukt.

Jomfruklostret blev opført som en befæstet bispegård i 1504-08 af Odenses sidste katolske biskop, Jens Andersen Beldenak. Efter Reformationen i 1536 var gården først i kongelig, siden i adelig besiddelse.

Den adelige og drevne erhvervskvinde, godsadministrator og bogsamler Karen Brahe overtog huset i år 1700. I 1716 lod hun den gamle bispegård omdanne til bolig for adelige frøkener, der havde værelser på første sal, mens stueetagen rummede et stort bibliotek. De to sidebygninger i bindingsværk er fra midten af 1700-tallet, og den ene er bevaret til i dag.

### Bevaret trods tidens tand

Trods husets mange ejere og skiftende stilarter og funktioner siden opførelsen svarer hovedbygningens udseende i dag i store træk til det jomfrukloster, Karen Brahe etablerede. Både hovedhuset og den yngre østlige fløj er således bevaret med en lang ubrudt fortælling om funktionen som adeligt jomfrukloster fra 1716 til 1970, hvor de sidste adelsfrøkener flyttede ud.

Interiøret i bygningens rum er usædvanligt velbevaret. På væggene sidder f.eks. lag på lag af dekorationer i form af paneler, tapeter og vægmalerier.

Siden 2007 har Realdania Byg været i gang med en gennemgribende restaurering af ejendommen, der især koncentrerer sig om at bevare og skabe sammenhæng mellem bygningens mange historiske lag. Det omfattende og vanskelige arbejde ventes at være færdigt i løbet af 2013, hvorefter klosteret bliver lejet ud til Syddansk Universitet.



### VIDSTE DU DET?

I 2007 solgte Odense Kommune bygningen til Realdanias datterselskab Realdania Byg for 600.000 kr. Den lave pris skyldes en klausul i købsaftalen, der forpligter køberen til at ofre et tocifret millionbeløb på istandsættelse af de fredede bygninger.





Læs mere på [www.realdaniabyg.dk/Projekter/](http://www.realdaniabyg.dk/Projekter/)



**Odense Adelige Jomfrukloster**  
 Albani Torv 6  
 5000 Odense C



# MIDDELALDERGÅRDEN I BRÆNDEKILDE ASKHØJ

I landsbyen Brændekilde midt på Fyn ligger den fredede gård Askhøj, hvis ældste bygninger kan dateres helt tilbage til senmiddelalderen (1350 – 1530). Siden 1787 og gennem otte generationer har den været slægtsgård. Og mens de fleste andre landbrugsejendomme gennem tiden har fået revet mange af deres bygninger ned, står Askhøj stadig med stort set alle bygninger intakte. Her finder man bl.a. flere typer sulelade, lerklinede vægge og sent bindingsværk.

Askhøj har siden 2004 gennemgået en omfattende restaurering. Og nu skal den have et nyt liv som kulturoase. Svinestalden bliver indrettet med to kulturhistoriske refugier - enkle lejligheder til udlejning – og i ko- og hestestalden bliver der etableret selskabs- og konferencelokale.

## En tidssvarende tidslomme

På længere sigt er det tanken, at også gårdens øvrige produktionsbygninger kommer til at indgå i et mere udadvendt kulturmiljø – blandt andet

skal der indrettes gårdbutik i den tidligere hestekomgang, og den nyeste sulelade skal bruges til udstillinger, julemarked og lignende. På den måde kommer Askhøj fremover til at danne ramme om tidssvarende og kulturelle aktiviteter samtidig med, at offentligheden får adgang til gårdens arkitektoniske og kulturhistoriske værdier.

Askhøj er en af Danmarks bedst bevarede gårde, og med støtte fra Realdania på lige over to mio.kr. bliver restaureringen af gården nu gjort færdig. Indretningen af staldbygningerne sker med den største respekt for bygningernes oprindelige indretning, byggematerialer og udtryk.

Læs mere på [www.densidstegaard.dk](http://www.densidstegaard.dk)

## Askhøj

Møllegården 18, Brændekilde  
5250 Odense SV

## VIDSTE DU DET?

Ejendommen har navn efter den ca. 10 meter høje bronzealdergrav, som ligger umiddelbart syd for gården. Det fortælles, at Kirstine Munks mor - Ellen Marsvin - engang har ejet gården. Rygtet vil vide, at hun vandt den i kortspil. Kirstine Munk blev

i 1615 i en alder af 17 år Kong Christian den Fjerdes hustru til venstre hånd. Ellen Marsvin var med sine 7.600 tdr. hartkorn sin tids største jordbesidder på Fyn, så det er ikke usandsynligt, at hun også har ejet Askhøj.



# SØRØVERSLOTTET VED BOGENSE

## HARRIDSLEVGAARD

---

Harridslevgaard ved Bogense bliver nævnt allerede i Kong Valdemars Jordebog af 1232. I 1589 overtog rigsråd Breide Rantzau slottet og fik opført den nuværende og til dato næsten uændrede renæssancebygning. Slottet ejes i dag af Ingelise og Hermann Schimko. Siden 1985 har de foretaget en gennemgribende restaurering, så slottet i dag fremstår som et meget sundt bygningsmonument af høj kulturel værdi.

Hvert rum i den omkring 2.000 kvadratmeter store, fredede hovedbygning er nøje blevet gennemgået og sat i stand med udpræget respekt for slottets originale arkitektur. Og hvad der i tidens løb er blevet uhensigtsmæssigt ændret, er ført tilbage til det oprindelige udseende.

### Fangekælderen

I 2005 udestod kun et enkelt projekt, som skulle fuldende restaureringen af hele hovedbygningen, nemlig en genåbning af ildstedet i storkøkkenet, så det atter kunne fremstå, som det gjorde for 400 år siden med de originale hvælvinger og nedgangen til fangekælderen fra middelalderen.

Projektet indebar bl.a. at slottets varmeanlæg, som i 1940'erne var blevet installeret i ildstedet, blev fjernet og erstattet med et biobrændselsanlæg et helt andet sted. Realdania støttede arbejdet med 250.000 kr.

Læs mere på [www.harridslevgaard.dk](http://www.harridslevgaard.dk)



### VIDSTE DU DET?

Slottet var tilbage i middelalderen kendt som "røverslottet", fordi det skal have været tilholdssted for sørøvere. På den tid gik vandet nemlig helt op til slottet, og det var derfor et fint udgangspunkt for at røve de skibe, der blev lokket tæt på land.

Det smukke, historiske slot indgår i det fynske tiltag for kulturhistorisk turisme og er åbent for besøgende i sommerperioden, ligesom der er rundvisning af grupper hele året.

---

### Harridslevgaard

Assensvej 3

5400 Bogense

Tlf.: 64 81 15 00





# HER KAN DU OGSÅ BO I SVINESTALDEN

## HINDSGAVL SLOT

Historien om Hindsgavl Slot går næsten 800 år tilbage. Det nuværende anlæg er det tredje på stedet - opført omkring 1785.

Fra 2005 overtog Realdania Byg slottet og avls-gården, som siden er blevet gennemgribende restaureret og udvidet. Der er udgravet ny kælder under den vestlige sidefløj for at skaffe plads til et moderne produktionskøkken og samtidig gøre plads til en ny à la carte restaurant. Hele hovedbygningen er blevet restaureret, værelsesfløjene løbende moderniseret og den tidligere avlsgård står i dag transformeret fra landbrug til værelser, konference og festlokaler.

### En særlig oplevelse

I dag er det muligt at indlogere sig i de tidligere stalde, som er omdannet til to anderledes hotel-fløje bygget i rustikke materialer og genbrugsmursten.

I modsætning til at bo i slottets hovedbygning, finder man i staldene ingen romantisk slotsstemning, ingen himmelsenge, ingen svungne rokokkomøbler, lysekroner eller guldspejle. I stedet har denne bygning sin egen identitet præget af enkelhed.

Arkitekterne har skabt en speciel form for rummelighed, der gør det til en særlig oplevelse at bo her. Bl.a. er fritstående, cirkelrunde brusekabiner placeret midt på gulvet i hvert hotelværelse ligesom håndvasken er anbragt uden afskærmning til det øvrige rum.

### Vil du vide mere?

Scan koden og se en film om Hindsgavl Slot:



### VIDSTE DU DET?

Hindsgavl Slot og have ligger centralt på halvøen Hindsgavl. Indtil 1200-tallet var området skovklædt og formentlig kongeligt jagtterræn. Kun en del af jorden og skovplantagerne tilhører i dag Hindsgavl Slot. Det meste blev solgt til Middelfart kommune i 1921. Flere stisystemer gør det dog muligt at færdes på og nyde de mange naturoplevelser, halvøen har at byde på. — Fra den gamle slotsbanke over den romantiske slotshave til en nyanlagt dyrehave.







# EN GOD OMVEJ

---

EN GOD OMVEJ er et udviklingsprojekt, der skal søge at belyse, hvordan fysiske rammer kan give bedre vilkår for det aktive og sunde hverdagsliv. Det handler om skabe muligheder for bevægelse i det fri, lige der hvor man bor eller færdes i det daglige for at bane vejen til et sjovere og sundere liv.

I begyndelsen af 2010 inviterede Realdania og Lokale og Anlægsfonden alle landets kommuner til at deltage i et udviklingsforløb, der med støtte fra de to parter handlede om at udvikle og senere realisere nogle kreative, fysiske tiltag, som kunne indbyde borgerne til leg og bevægelse.

EN GOD OMVEJ kan være næsten hvad som helst: En sjov, anderledes og udfordrende løbesti, en interaktiv forhindringsbane – kun fantasien sætter grænser. Det vigtigste ved projektet er at få udviklet nogle nye og overraskende, kreative eksempler, som kan invitere til sund

bevægelse. Eksempler som kan inspirere og blive kopieret gang på gang, og som ikke nødvendigvis er dyre at realisere.

Interessen for at byde ind med EN GOD OMVEJ i et lokalområde var overvældende. 59 kommuner tog udfordringen op og kom med hele 78 spændende idéer. Rigtige mange velkendte hverdagsområder var i spil og vidnede om stort potentiale i de områder, der ligger lige uden for døren uden at blive brugt.

I alt ni kommuner fik støtte til realisering af projekter med op til 75 pct. af anlægssummen, dog højst to mio. kr. til hvert projekt. Realdania har afsat godt 14 mio. kr. til projektet.

Læs mere på [www.engodomvej.dk/](http://www.engodomvej.dk/)

---

## Ud på sidesporet

Et af de projekter, der har fået støtte, er "Sidesporet" ved Nørre Aaby Station i Middelfart Kommune.

Projektet inddrager et asfalteret areal, der lå ubenyttet hen. Et typisk baneområde, som kunne ligge hvor som helst med banespor, betonperonner, ramper og skråninger ned mod en tunnelforbindelse. Området var generelt meget gråt, lidt

skummelt og renoveringsmodent. Det er nu blevet ændret.

Sidesporet står færdigt med store rustne porte, som typisk tegner strækningerne og jernbanenettet. På jernbanenettet holder hver enkelt port køreledninger så toget kan få strøm og køre, men dette er naturligvis ikke tilfældet på Sidesporet.

På Sidesporet står portene også i forlængelse af hinanden og viser hvilken retning toget kører.

”Skal du med...?”, synes aktivitetsredskaberne at spørge. Her udgør hver port et redskab der kan inddrage ’beskueren’ til aktiv ventetid og er med enkelt udseende og farvevalg udformet som en invitation og ikke en forhindring.

Sidesporet starter på modsatte perron med porten Gåbense og et buet gelænder der med blå gummiassfalt og fodgængerfelter skal hente de ventende passagerer til ’ventearealet’. Selve Sidesporets porte er alle navngivet efter byer i Danmark, hvor fx porten ”Snakkeskov” naturligt lyder som Nakskov, så man skal jo lige se hvad de andre porte hedder og om ens egen by skulle være med.

Drypvis er der udenfor portene suppleret med stigninger (bakker) og balanceelementer der udfordrer både børn, unge og voksne. Der er ikke umiddelbart lagt an til sved på panden, men pulsen kan sagtens komme op afhængigt af det anlagte aktivitetsniveau.

Arealerne anvendes bl.a. af skoler, efterskoler og ungdomsskoler, men alle alderstrin ses benytte redskaber, da udseendet ikke syner af ’legeplads, kun for børn!’.

Skal du vente? Vent aktivt!

### Vil du vide mere?

Scan koden og se en film om Sidesporet i Nørre Aaby:



# DET MONUMENTALE MØLLEANLÆG

## GRUBBE MØLLE

---

Den fredede vandmølle, Grubbe Mølle, ligger i den meget smukke natur uden for Faaborg. Men det er ikke idyllen og skønheden, der har afgjort placeringen, derimod de naturlige betingelser i form af Svanningebækken, hvis fald på netop dette sted gjorde det hensigtsmæssigt at anlægge en vandmølle.

I nærheden af vandmøllen er der også senere opført en vindmølle af hollandsk type. Den stod oprindeligt ved Nykøbing Sjælland, men ejeren af Grubbe Mølle købte den i 1892, hvorefter den blev taget ned, fragtet til Faaborg og genopført.

### Det særlige vandhjul

I Danmark har vi kun fire anlæg, hvor der både er vind- og vandmølle. Og Kulturarvsstyrelsen vurderer, at Grubbe Mølle er det mest imponerende. Det oprindelige vandhjul på Grubbe Mølle er desuden af den sjældne dobbelte type. For nogle år siden trængte vandmøllens bygning til en gennemgribende restaurering, som siden er gennemført bl.a. med et tilskud fra Realdania på 684.000 kr.

Genskabelsen af vandmøllen med det særlige dobbelte vandhjul har bevaret mølleanlægget som et helt enestående sted på nationalt niveau og samtidig en væsentlig turistattraktion på egnen omkring Faaborg. Der er tale om et anlæg, hvor ikke mindst vandmøllen er af stor kulturhistorisk værdi.



---

### Grubbe Mølle

*Grubbe Møllegården 2*

*5600 Faaborg*

*Tlf.: 62 61 91 08*

*Læs mere på [www.grubbemoelle.dk](http://www.grubbemoelle.dk)*

### VIDSTE DU DET?

Vandmøllens historie går tilbage til en fjern fortid, hvor Kronen ejede jorden omkring Faaborg. Sydøst for møllen ligger et gammelt voldsted, og fund af bl.a. munkesten i jorden tyder på beboelse langt tilbage i tiden. Vandmøllen nævnes i biskop Jacob Madsen visitatsbog i 1599, men er dateret før 1508. Det samlede Grubbe Mølle-kompleks blev i øvrigt fredet i 1998.





# FRA BAR HAL TIL MULTIKULTURHUS

## ALLESTED-VEJLEHALLEN

---

Som så mange andre steder i landet har de i Allested-Vejle på Midtfn en hal. Men den bærer tydeligt præg af at være bygget for 25 år siden og brugt flittigt i alle år. Desuden er det en "nøgen" hal med få og dårlige omklædningsrum, ingen opholdsarealer etc.

For nogle år siden gik lokalrådet og andre engagerede borgere og ildsjæle derfor i gang med at realisere idéen om et "multikulturhus". Målet var at skabe et samlingssted som forener både sport, kultur og sundhed i lokalområdet.

Planen var at renovere hallen gennemgribende samt udvide og tilpasse den til nutidige og fremtidige behov, så der bliver skabt et samlingssted, der vil gøre det attraktivt at flytte til området, og som samtidig er med til at styrke de sociale netværk og bidrage til at øge borgernes sundhed.

### For børn i alle aldre

Der er mange foreninger i området - både de store inden for idræt og mange mindre med kulturelle eller kreative formål som foredragsforening og skakklub. Fælles for disse er, at man

låner lokaler på skolen eller mødes under private former. En del borgere bruger desuden faciliteter uden for lokalområdet til f.eks. squash, dans og springgymnastik.

Målgruppen for multikulturhuset er i særlig grad børn fra 10 år og opefter og børnefamilier, men samtidig er der et ønske om at skabe kontakt på tværs af generationerne. En af kongstankerne er, at der kan foregå mange aktiviteter samtidigt, så hele familien kan være virksom på én gang.

Huset skal også være stedet, hvor de store børn kan dyrke aktiviteter efter skoletid - fysiske aktiviteter, men også socialt samvær som netcafé, ungdomsklub og lignende. Der skal desuden være en café, hvor det er muligt at købe et sundt måltid, så cafeen kan blive omdrejningspunktet for huset og hele lokalområdet.

### Allested-Vejlehallen

Skolevej 1 B

5672 Broby

Tlf.: 62 69 15 05

### VIDSTE DU DET?

Allested-Vejlehallen er blevet udvalgt som et af tre hal-projekter, der får støtte fra Lokale og Anlægsfonden. Realdania støtter udvidelsen af hallen med 1,5 mio.kr. bl.a.

fordi projektet forener sport og kultur, understøtter en sund levevis og kan være til gavn og glæde for alle aldersgrupper i lokalsamfundet.







# BROEN MELLEM BYEN OG BADET

## FAABORG HAVNEBAD

---

Faaborg får i 2013 et nyt havnebad centralt i byen og tæt på lystbådehavnen. Badet skal kunne bruges både sommer og vinter og på én gang rumme trygge bademuligheder for de mindre børn, et bassin med udspring til større børn og voksne. Der bliver også omklædnings- og saunafaciliteter samt mulighed for at dyrke forskellige former for vandsport.

Hermed får Faaborg en ny unik attraktion for en del af byens idrætsforeninger, for borgerne og både sejlene og landfaste turister.

Selve havnebadet bliver udformet som en nyfortolkning af den klassiske badebro. Broen glider fra land ud i vandet, hvor den fordeler sig i et fingerlignende brosystem. Hver bro har sine funktioner: Både- og kajakbroen, udspringsbroen, børnebroen med de beskyttede bassiner og langeliniebroen. Det Blå Støttestpunkt er placeret inde på land i forlængelse af produktions skolens bygninger, mens en mindre bygning med omklædning og sauna er trukket lidt længere ud mod vandet.

### Et nyt vartegn

Havnebadet er på den måde fint indpasset i Faaborgs eksisterende kajanlæg ved industri- og lystbådehavnen. Og der bliver i udformningen taget hensyn til det særlige bymiljø og øhavets kvaliteter. Havnebadet er tænkt som et nyt vartegn i byen og skal fungere som et moderne og respektfuldt modspil til byens historiske kvaliteter.

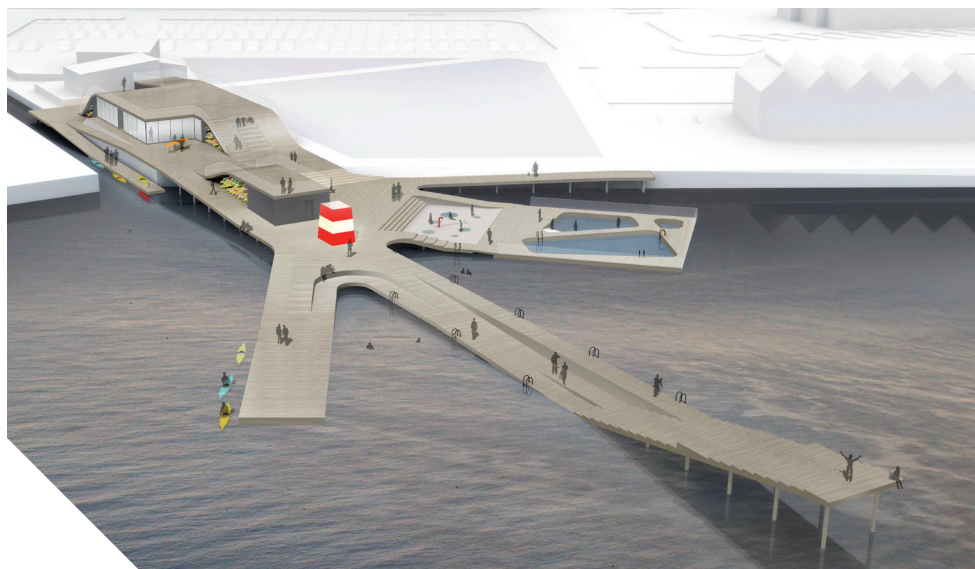
Med sin særlige fingerudformning gives havnebadet optimale muligheder for, at alle borgere – både småbørn, handicappede, voksne og unge med hang til det vilde – trygt kan bruge havnebadet samtidigt, uden at genere hinanden. Samtidig kan havnebadet med sin centrale placering og store fællesarealer blive et af byens vigtige mødesteder.



### VIDSTE DU DET?

Faaborg Havnebad bliver støttet af Realdania med 10 mio. kr.

Udviklingen af netværket med blå støttepunkter er støttet med udviklingsmidler fra Lokale og Anlægsfonden.



# SVØMMEHALLEN DER FIK EN SØLVMEDALJE

## OLLERUP GYMNASTIKHØJSKOLE

---

Gymnastikhøjskolen i Ollerup på Sydfyn var den første af sin art i Danmark, da den blev oprettet i 1920. Og den har haft stor betydning for mange af de højskoler, der siden er kommet til. I 1926 kunne skolen indvie Skandinaviens første overdækkede svømmehal. Bassinet ligger nedsænket i skolebygningens gårdsplads, så kun taget stikker op over jordoverfladen, og den smukke hal, indrammet af søjler, er udformet som et pompejiansk rum.

Ligesom skolens andre bygninger er den tegnet af arkitekt Ejner Mindedal Rasmussen. Ved kulturolympiaden i Amsterdam i 1928 blev han præmieret med en sølvmedalje netop for svømmehallen i Ollerup.

### Svømmehallen

I 2006 satte skolen gang i et omfattende og tiltrængt arbejde med at genskabe det historiske skoleanlæg og restaurere den smukke og enestående svømmehal. Den er nu ført tilbage til sin oprindelige stand og fungerer samtidig fuldt ud som en moderne svømmehal.

Realdania har støttet arbejdet med 18 mio.kr., fordi svømmehallen er et enestående historisk vidnesbyrd om en særlig europæisk byggetradition, der kun findes ganske få eksempler på i Danmark.

### Idrætsaksen

Sammen med et udendørs bassin og en stor idrætshal udgør svømmehallen et fint, helstøbt, nyklassicistisk anlæg kaldet idrætsaksen.

Nu igangsættes istandsættelsen af resten af idrætsaksen med et budget på 44 mio. kr., hvoraf Realdania bidrager med 10,5 mio. kr.

Efter istandsættelse og udvikling af det historiske anlæg til nutidige krav vil Ollerup blive en dynamo for idræts- og kulturlivet på Sydfyn.

Læs mere på: [www.ollerup.dk](http://www.ollerup.dk)

### Gymnastikhøjskolen i Ollerup

Svendborgvej 3

5762 Vester Skerninge

---

### VIDSTE DU DET?

Skolens elitehold rejste i 1920'erne og 1930'erne verden rundt, og skolens grundlægger, Niels Bukhs, "primitive grundgymnastik" kom til at præge uddannelsen i legemsøvelser ikke blot i Danmark, men også i lande som Japan, Sydafrika, Tyskland og Argentina. I dag er skolen stadig toneangivende inden for hold- og springgymnastik, og der bliver bl.a. gennemført lederuddannelser i gymnastik, dans og idræt samt forberedelseskurser til Politiskolen.





# NYD UDSIGTEN FRA MØLLETOPPEN

## EGBJERG MØLLE

---

På toppen af Egebjerg Bakker - en udløber af De Fynske Alper - står Egebjerg Mølle. Og det har den gjort i over 150 år. Her, cirka 110 meter over havet, er der en storslået udsigt ud over Det sydfynske Øhav, med Tåsinge og Langeland i syd over Ærø til Als i vest. I klart vejr kan man endda skimte den nordtyske kyst - omkring 40 km. væk - i det fjerne.

Og nu bliver der pustet nyt liv i den gamle mølle, der oprindeligt er bygget i 1856 og var i arbejde helt frem til 1960.

Møllen er ved at blive renoveret og bygget om, så den fremover kan rumme et formidlingscenter, hvor besøgende kan hente viden om naturen og landskabet på Sydfyn og inspiration til udflugter i området, hvis natur og kulturhistorie på mange måder er enestående.

### Leg og læring

Tanken er, at formidlingscentret skal tiltrække skoler og børnefamilier og både give dem konkrete forslag til aktiviteter og udstyr til at gå på opdagelse i området. Gennem leg og læring får de besøgende hermed større viden om egnen. Også lokale foreninger og organisationer vil kunne bruge møllen bl.a. som samlingssted og afsæt for egne aktiviteter som kunstudstillinger, møder og udflugter.

Alle møllens etager bliver åbnet for offentligheden, også de øverste tre etager, der i dag er lukkede. Med en ny hat på møllen vil det blive muligt at nyde den storslåede udsigt fra toppen.



### VIDSTE DU DET?

Realdania støtter etableringen af formidlingscenteret med godt en mio. kr. af de samlede udgifter på 2,3 mio. kr., bl.a. fordi det skal være med til at vise, hvordan en mølle kan anvendes til et helt nyt formål, samtidig med at den bliver bevaret som et markant vartegn i landskabet.

Bag projektet står de fire sydfynske kommuner Svendborg, Langeland, Ærø og Faaborg-Midtfyn.





Egebjerg Mølle  
Alpevej 34  
5771 Stenstrup



Læs mere på [www.egebjergmoelle.dk](http://www.egebjergmoelle.dk)



# DET FORBILLEDIGE PROVINSTEATER

## SVENDBORG TEATER

---

Da Svendborg Teater blev opført i 1897, dannede det forbillede for resten af landets provinsteatre. Dengang som nu blev det betragtet som et af provinsens bedste teatre. Samtidig var det en arkitektonisk perle og et lokalt fyrtårn tegnet af arkitekten Emil Schwanenflügel.

Det var Svendborgs Borgerforening, der påtog sig opgaven at skaffe byen et nyt teater. Byggegrunden lå i Borgerforeningens have, og de økonomiske midler kom dels fra Borgerforeningens egenkapital og et tilskud fra byrådet, dels fra aktietegning blandt byens borgere. Og det lykkedes at skaffede de nødvendige 93.000 kroner til at opføre bygningen.

Den dag i dag står teateret som en velbevaret og typisk repræsentant for teaterbyggeri i provinsen fra slutningen af 1800-tallet. Bygningens ydre og ikke mindst facaden trængte dog for nogle år siden til at blive sat i stand.

### Overdådig udsmykning

I forbindelse med det arbejde blev facaden ført tilbage til den originale grå palæstil fra den tidligere gyldne italienske kulør, og vinduer og døre blev malet grønne, som de var tidligt i forrige århundrede.

I sit ydre er bygningen ret afdæmpet, mens det indre og navnlig selve teatersalen, er overdådigt udsmykket med bladguld, bladornamentik og svaner. Svanerne var Schwanenflügels særlige

signatur, som han også anvendte i Odense Sommerteater.

Realdania støttede projektet med godt én million kroner, fordi det blev vurderet som en mønsterværdig fornyelse af bygningens facader.

### Svendborg Teater

*Teatergade 5*

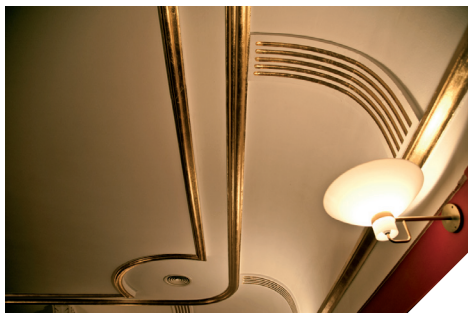
*5700 Svendborg*

---

### VIDSTE DU DET?

I København blev Det Kongelige Teaters ny scene på Kongens Nytorv opført i årene 1874 til 1883. Sammen med borgerskabets opblomstring og den samfundsmæssige udvikling i almindelighed kom det til at danne grobund for en kulturel landvinding i de mere velhavende dele af landet.

Frem til 1. verdenskrig blev der således opført flere væsentlige teaterbygninger. Svendborg Teater i 1897, og som perler på en snor fra 1901 til 1914 fik vi teatre i Aarhus, Hobro, Randers, Viborg, Hjørring, Horsens og Odense. Af disse er Det kgl. Teater, Aarhus Teater og Viborg Teater fredede.



### Vil du vide mere?

Scan koden og se en  
film om  
Svendborg Teater:



# FATTIGGÅRDEN BLEV ENESTÅENDE MUSEUM

## FORSORGMUSEET

---

I 1872 åbnede Svendborg Fattig- og Arbejdsanstalt. Og da fattiggården - nu med navnet Forsorgshjemmet Viebæltegård - lukkede godt 100 år senere, var bygningerne de samme. I dag er det Forsorgsmuseet i Svendborg, der har til huse i den fredede ejendom. Museet blev genåbnet i 2009 efter en nænsom ombygning, som bl.a. gjorde museet tilgængeligt også for handicappede og dårligt gående. Der er installeret handicaplifte, brede døre uden dørtrin og automatiske døråbnere, nye toiletter, gennemført reguleringer af terrænet og opsat ny belysning. Samtidig fik museet et helt nyt billetsalg med cafe og museumsbutik.

Forsorgsmuseet arbejder med de fattiges levevilkår og er det første museum af sin art i Europa. Bygningerne, der huser museet, er i sig selv enestående, nemlig Danmarks eneste fredede og fuldt bevarede fattiggård, tegnet af arkitekt Jens Juel Eckersberg.

### Historien om de fattiges liv

Ombygningen af den gamle gård viser, hvordan man, med velgennemtænkte indgreb og med respekt for de fredede bygninger, kan sikre fuld tilgængelighed for handicappede. Og bygningerne står i dag som et eksempel til inspiration for andre museer, der har til huse i fredede bygninger.

Siden 2002 har museet vist en række udstillinger, der bringer den næsten svundne historie om danskernes liv frem i lyset, nemlig historien om forsorgen for fattige, gamle og forældreløse børn og deres liv på forsorgshjem, arbejdsanstalter, fattiggårde og børnehjem.

Læs mere på [www.svendborgmuseum.dk](http://www.svendborgmuseum.dk)

### Forsorgsmuseet

Grubbemøllevej 13

5700 Svendborg

Tlf.: 62 21 02 61

---

### VIDSTE DU DET?

Udstillingerne på museet giver et fascinerende indblik i de seneste generationers socialpolitik samt økonomi og arkitektur. Forsorgshistorien har fra officiel side været så overset, at den stod i fare for at forsvinde. Fattiggårdene og arbejdsanstalterne er revet ned, og de historiske genstande er

for en stor del smidt ud. Med renoveringen af Svendborg Fattig- og Arbejdsanstalt kan forsorgshistorien fremover udforskes, bevares og fortælles i moderniserede rammer, der er tilgængelige for alle. Ombygningen har kostet næsten 13 mio. kr., og Realdania støttede projektet med to mio. kr..





### Vil du vide mere?

Scan koden og se en  
film om  
Forsorgsmuseet:



# BYEN TILBAGE TIL VANDET

## BYRUM I SVENDBORG

---

I 1100-tallet blev en borg anlagt ved sundet. Omkring den voksede et lille fiskerleje efterhånden frem, og Svendborg blev en by. I 1200-tallet havde den navnet Swineburg, måske fordi der var mange vildsvin på stedet, men det kan også være en hentydning til den lille hval i farvandet – marsvinet.

Svendborg er i dag Fyns næststørste by, og den har bevaret sin ældre bykerne med smalle gader, torve og gårdmiljøer. Men veje og banearealer virker i dag som barrierer, der afskærer bymidten fra havneområdet og gør det svært at udnytte havnens rekreative muligheder. Et stort byrumsprojekt, der bliver færdigt i 2015, skal nu fysisk og mentalt forene byen og skabe sammenhæng mellem by og havn, så Svendborg igen bliver 'en by ved vandet'.

Det er målet at etablere et forløb af byrum med nye fodgængerforbindelser, aktivitetsmuligheder og trafikløsninger, der indbyder til ophold, bevægelse og møde mellem mennesker.

### Mangfoldige byrum

De seks eksisterende byrum skal omdannes fra overvejende at være trafikarealer til byrum, hvor fodgængere og cyklister prioriteres højt. Samtidig skal projektet tilføje en ny rumlig struktur mellem gågadenettet og havnen. Den nye forbindelse vil betyde, at man vil opleve havnen som en integreret del af byen. Det bliver nemmere at orientere sig, og samtidig væsentlig let-

tere at komme fra by til havn og omvendt. Målet er at etablere nogle mangfoldige byrum, der skal give folk ekstraordinære oplevelser, så de får lyst til at mødes og opholde sig der. Projektet skal understøtte det byliv og de attraktioner, der allerede er, og derved formidle en fortælling, der forbinder byens historie med fremtiden.



### VIDSTE DU DET?

Svendborg har som første og hidtil eneste danske kommune tilsluttet sig den internationale Cittaslow-bevægelse, der indgår i slow-food bevægelsen og har byliv og bykvalitet som centrale temaer. Byrumsprojektet vil være en indlysende måde at udmønte Cittaslow-tankegangen på.

Realdania har støttet projektet med 22 mio. kr., bl.a. fordi det vil fremme livskvaliteten for borgerne i Svendborg og kan være med til at inspirere andre byer, der står med lignende udfordringer.







# DEN FREDEDE SKOLE I ØHAVET

## STRYNØ SKOLE

---

På den lille ø, Strynø i Det Sydfynske Øhav mellem Langeland og Ærø, ligger der en smuk skole fra 1905 bygget i røde mursten. Et velbevaret og fint eksempel på et af datidens offentlige byggerier. Og den fungerer ikke alene som skole, den er det centrale samlingspunkt for øens 221 fastboende – et befolkningstal, der har været i vækst i de seneste 10 år, hvor især mange børnefamilier har slået sig ned på øen.

Skolen er den eneste af de fem landsbyskoler i Danmark, der blev fredet i 1998, som stadig er i brug som skole - og derud over som ramme om aktiviteterne i ungdomsklubben, ældreklubben, aftenskolen, gymnastikforeningen, biblioteket, SFO og lokalarkivet. Det er her beboerforeningen, færgeselskabet, majtræsforeningen og andre holder deres generalforsamlinger. Det er her familierne samles til dåb, konfirmation og begravelse – og den månedlige fællesspisning.

### Øens samlingspunkt

Imidlertid er skolen efterhånden temmelig slidt. Bygningen trænger til en gennemgribende modernisering, så den også fremover kan være samlingspunktet på øen.

Derfor dannede ildsjælene i Strynø Beboerforening en arbejdsgruppe, der sammen med Langeland Kommune, som ejer bygningen, har arbejdet med at finde en løsning på opgaven med at få bygningen renoveret og moderniseret. Målet er både at sikre en del af den nationale kulturarv, at give øens

skolesøgende børn bedre forhold og skabe gode rammer for øens kulturelle og sociale liv, og på den måde ikke blot fastholde den positive ø-udvikling, men måske endda forstærke den.

Projektet har været undervejs i fire år, og fredningsmyndighederne har været med i hele processen. Nu bliver den slidte bygning sat i stand for 11,4 mio.kr., hvoraf Realdania bidrager med 4,6 mio.kr. Hele bygningen bliver renoveret, og den hidtil uudnyttede tagetage bliver samtidig gjort brugbar, således at huset bliver fleksibelt til flere formål, hvilket er en stor udfordring i et fredet hus, som er opført til et specifikt brug.

Læs mere på [www.strynoe.dk](http://www.strynoe.dk)

### VIDSTE DU DET?

Det Sydfynske Øhav er et oversvømmet istidslandskab, som tidligere var i ét stort sammenhængende landområde. Tilbage i stenalderen var øen en del af et større skovområde i øhavet med stenalderbopladser rundt omkring. I stille vejr kan man stadig se rester herfra på havbunden i det lave vand ca. 200 meter fra Strynø Havn. Strynø har bl.a. købmand, kirke, kursuscenter, kro, café, restaurant og bed & breakfast.



# DET OPSIGTSVÆKKENDE GRAVKAPEL RØNNINGESØGÅRD

Rønningesøgård nordvest for Nyborg har været kendt siden 1326. Den nuværende tofløjede hovedbygning ligger på en stor borgholm ud til Vomme Sø. Et voldsted fra middelalderen er bevaret syd for hovedbygningen, hvor østfløjen er prydet med et ottekantet tårn. Fra 1825 til 1906 var Rønningesøgård stamhus for slægten Mylius, og siden 1913 har den været i slægten Bille Brahe Selby's eje.

I 1859 blev der opført et gravkapel på stedet. Det blev bygget i en dengang opsigtsvækkende blandingsarkitektur med både romanske, byzantinske og gotiske stiltræk. Det er et ottekantet kapel med facademure opført i gule håndstrøgne sten og opdelt i mønstermurværk med røde mursten.

## Særpræget bygningsværk

Til det ottekantede tag er der anvendt naturskiffer, og det ligeledes ottekantede ovenlys, som

afslutter taget, er af støbejern. Alt i alt er der tale om håndværk udført med stor dygtighed, nøjagtighed og akkurate. .

Arkitekten bag det interessante og særprægede bygningsværk er Frederik Vilhelm Tveede. Han blev født i København i 1826 og uddannede sig til snedker på Kunstakademiet, hvor han siden læste videre til arkitekt.

Gravkapellet, der blev fredet i 1990, har været udsat for adskillige indbrud og gravskændinger. Derfor bliver det nu restaureret og sikret mod hærværk og indbrud. Realdania støtter projektet med to mio.kr. bl.a. for at bevare dette gravkapel, der har både lokal og national interesse. Det er uden lige i Danmark og derfor vigtigt at bevare som en enestående kulturarv, der fortsat vil være tilgængelig for offentligheden.

## VIDSTE DU DET?

Historien vil vide, at gravkapellet blev opført på grund af en langvarig uoverensstemmelse mellem Rønninge Kirkes daværende ejer Hofjærgermester Johan Jacob de Mylius og kirkens menighed. Siden 1600-tallet havde sideskibet i Rønninge Kirke fungeret som gravkapel for de skiftende slægter på Rønningesøgård. Menig-

heden ønskede, at dette ophørte, og at sideskibet blev indrettet med flere siddepladser. Striden stod på i 20 år og var ikke løst, da Johan Jacob de Mylius døde i 1857. I sit testamente pålagde han sine arvinger at opføre et nyt gravkapel for familien "i en til Hovedgaarden Rønningesøgård tilhørende Lystskov".





# KERTEMINDES HJERTE BANKER PÅ NY

## HAVNEN SKAL GENSKABES

---

Som et af de få steder i Danmark kan man i Kerteminde tydeligt aflæse hele havnehistorien fra middelalderen og frem til i dag i klare, historiske lag. Fra middelalderbyens fjordfiskeri til renæssancehavns større skibe og handel med den bagvedliggende by, der blomstrede og havde sin storhedstid i denne periode.

Og nu skal den historiske Kerteminde havns kulturhistoriske og arkitektoniske identitet nyfortolkes, så et aktivt byliv i området mellem byen og vandet genskabes. Det bliver et unikt og historisk havneprojekt, som det er muligt at gennemføre netop her, fordi man stadig har de fine, gamle, historiske bygninger liggende helt nede ved vandet. De er ikke som mange andre steder skæmmet af senere industribyggerier, store siloer og lignende.

Byudviklingen i nyere tid har imidlertid været hård ved den tidligere renæssancehavn, der er blevet afskåret fra det historiske Kerteminde af en bred stenskråning, fortove, cykelstier, parkeringspladser og et befærdet vejareal, som udgør en næsten ufremkommelig mur mellem købstaden og vandet. Ved at gentænke og forbedre området og gøre det nemmere at komme til vandet vil det nye projekt skabe et sammenhængende rekreativt byrum, så samspillet mellem byen og havnen bliver genskabt og området igen blive omdrejningspunkt for et aktivt byliv.

### Handels- og søfartsby

I 1600-tallet var Kerteminde en stor handels- og søfartsby, hvor havnen myldrede af liv, og håbet er at kunne genskabe denne stemning og gøre havneområdet til en synlig, kulturhistorisk indgang til byen og styrke Kerteminde som bosætnings- og turistby.

”Ved at nyfortolke tidligere tiders vigtigste indgang til Kerteminde By kan vi medvirke til at skabe et spændende og aktivt byrum, der genopretter kontakten mellem byen og vandet – og som igen får hjertet i Kertemindes identitet til at banke,” sagde direktør i Realdania Hans Peter Svendler, da projektet blev præsenteret.

---

### VIDSTE DU DET?

Kerteminde er blandt kendt for granitstatuen af den unge fiskerpige ”Amanda”, og fra visen: ”Min Amanda var fra Kerteminde”. Byens navn stammer fra olddansk og betyder fjordmunding. Og Kerteminde ligger da også meget smukt lige ved munden til Kerteminde Fjord.

Den samlede pris for havneprojektet er på knap 23 mio. kr., hvoraf Realdania bidrager med 15 mio. kr.







# HELE "LANDETS" SAMLINGSSTED

## TÅSINGE FORSAMLINGSHUS

---

Taasinge Forsamlingshus har, siden det første blev opført i 1887, været rammen om en stor del af øens offentlige og private liv: Kommunal- og folketingsvalg, møder i de mange foreninger og livets højdepunkter som dåb, konfirmation, bryllupper og sammenkomster efter begravelser. Sådan er det fortsat, men i dag i en helt moderne og unik udgave efter en gennemgribende renovering. Forsamlingshuset blev genindviet i juni 2011.

Forsamlingshuset ligger midt på Tåsinge ved siden af Landet Kirke og kun otte kilometer fra centrum i Svendborg. Sammen med Landet Kirke dominerer forsamlingshuset landskabet her på det centrale Tåsinge. Og det er Danmarks eneste nyklassicistiske forsamlingshus, tegnet af den kendte arkitekt Ejnar Mindedal Rasmussen.

### Store kærlighedsdramaer

En bevilling på seks mio.kr. fra A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal gjorde renoveringen af forsamlingshuset mulig. Det er på én gang ført tilbage til sin oprindelige ydre form, og samtidig er det blevet forsynet med moderne tekniske installationer til brug for alle former for arrangementer, konferencer og selskabelige sammenkomster. Realdania finansierede et nyt tag og renoveringen af kviste og skorstene med godt en mio.kr.

Ydermere betalte Ny Carlsbergfondet udsmykningen af forsamlingshusets store sal. Den blev

udført af den fynske kunstner Sonia Brandes. Hun lod sig inspirere af historiens og litteraturens store kærlighedsdramaer: Romeo og Julie, Tristan og Isolde, Valdemar og Tove samt ikke at forglemme Elvira Madigan og Sixten Sparre, der er begravet på Landet Kirkegård lige ved siden af forsamlingshuset.

Læs mere på <http://taasinge-forsamlingshus.dk/>



### VIDSTE DU DET?

Arkitektur var i 36 år fra 1912 til 1948 sammen med de fire øvrige kunstarter en del af de olympiske discipliner. To danske arkitekter opnåede medaljer ved kultur-olympiaderne. Ejnar Mindedal Rasmussen er den ene. Det er således et unikt bygningsværk, der rejser sig ved siden af Landet Kirke, hvis tårn Danmarks Nationalbank i 2005 valgte til at pryde 20 kroners mønten, fordi det er det mest karakteristiske renæssance-tårn på en dansk landsbykirke.



# MØLLEN PÅ FÆSTNINGSVOLDEN

## RUDKØBING BYMØLLE

---

Siden 1600-tallet har der stået en mølle på fæstningsvolden i Rudkøbing. Den nuværende Rudkøbing Bymølle er Langelands ældste og samtidig den eneste tilbageværende voldmølle udenfor København. Den stod færdig i 1820. Det er de færreste af møllejerne i Rudkøbing, der gennem tiden selv har drevet mølleri. De var købmænd i byen og fik en bestyrer til at klare arbejdet på møllen. I 1800-tallet havde bestyreren tre måske fire karle og to piger som tyende, så det har været en god forretning at være møller.

Den fredede mølle er en typisk hollandsk type og arkitektonisk set helstøbt og harmonisk. Med sin markante placering i landskabet er møllen desuden et vartegn for Rudkøbing. Den blev bygget som kornmølle og var i drift helt frem til 1950. Men som så mange andre gamle møller trængte den for nogle år siden til en gennemgribende renovering, et arbejde som Realdania støttede med 900.000 kr.

### Tid til en gåtur

Det kan være lidt svært at finde op til møllen, da mange af Rudkøbings gamle gader er smalle og ensrettede, og når man finder den, er der ingen parkeringsplads. Husk derfor at sætte tid af – også til en gåtur i de grønne områder nedenfor møllebakken, hvor man bl.a. finder byfogedgården med sin karakteristiske maltkølle – et lille fritliggende hus med ildsted. Her tørrede man den spirede udblødte byg, før den

blev knust og brugt i brygningen af øl, som var vigtig for folk på landet i gamle dage, hvor vandet mange steder var udrikkeligt.

Læs mere på: [www.moellearkivet.dk](http://www.moellearkivet.dk)

### Rudkøbing Bymølle

Rue 1

5900 Rudkøbing



### VIDSTE DU DET?

Møllen har gennem tiden været udsat for en hel del ulykker. I 1703 blæste hele møllen omkuld. I 1852 blæste alle vingerne af. I 1918 blæste den ene vinge ned. En dag i 1886 satte møllen i gang, mens en møllersvend klatrede rundt oppe på en af vingerne for at sætte sejl. Han havde dog åndsnerverværelse nok til at holde fast og blev reddet, da nogen fik standset møllen.





# HIST HVOR HEDEVEJEN SLÅR EN BUGT

## HERREGÅRDEN BROLØKKE

---

I det smukke, sydøstlige Langeland, lige der hvor Hedevejen slår en bugt, ligger den historiske herregård Broløkke. Hovedbygningen blev opført i 1758 og er i dag fredet. Da den i 2004 blev købt af erhvervsmanden Nils Palmqvist, havde gården stået tom i en længere årrække og var præget af stærkt forfald. Men siden har der været gang i en omfattende renovering.

Målet er at genrejse det historiske herregårds-kompleks og skabe et nyt kulturelt ferie- og oplevelsescenter for turister og regionens beboere. Ved at udvikle og efterfølgende udnytte den Sydlangelske kultur- og bygningsperle kan den være med til at styrke turismen i området, skabe både lokal og regional udvikling og dynamik og samtidig danne ramme om en række lokale arbejdspladser.

### Harmoni, ro og idyl

Som Nils Palmqvist siger det: "Vores mål er at skabe et aktivt, kulturelt oplevelsescenter i det

gamle herregårdsanlæg med fokus på kvalitetsoplevelser både for den lokale befolkning og turister under autentiske og afslappede forhold. Vi ønsker at skabe et inspirerende miljø i harmoni med området, hvor fred, ro, idyl og charme vil være de gennemgående elementer."

Når projektet efter planen står færdigt i 2015, er Broløkke totalt renoveret med plads til over 100 overnattende gæster, men allerede nu er man så langt, at der er faciliteter til store arrangementer i hovedbygningen og overnatning på bed & breakfast. Indtil man får etableret eget køkken, kan gæsterne på herregården nyde spændende frokostmenuer og smagfulde aftensmenuer, der bliver til i samarbejde med Bagenkop Kro.

Læs mere på [www.broløkke.dk](http://www.broløkke.dk)

### Herregården Broløkke

*Hedevejen 33*

*5932 Humble*

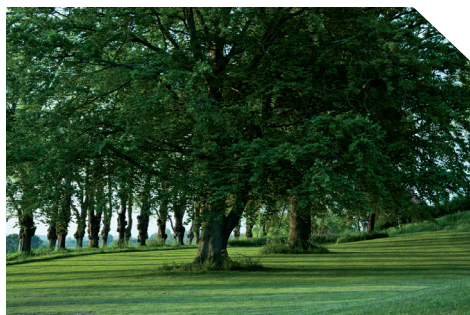
### VIDSTE DU DET?

På Broløkke har bl.a. eventyrdigteren H.C. Andersen, kunstmaleren Paul Fischer og forfatteren Karen Blixen gennem tiden fundet både kunstnerisk afsæt og åndeligt pusterum.

Revitaliseringen af Broløkke er et demonstrationsprojekt og en forløber for Realdania

nias kampagne "Fremtidens Herregård".

Det overordnede formål er at skabe liv i herregårdenes gamle bygninger for derved at sikre, at herregårdenes bygningsarv og kulturmiljø bevares, samtidig med at der skabes lokale arbejdspladser. Realdania støtter projektet med 21 mio. kr.





# LANDBRUG BLEV EFTERTRAGTET BØRNELEJR

## BØRNELEJREN I BAGENKOP

---

Der er så dejligt ude på landet. Det synes også de mange børn, der får et pusterum på Søgård Hovedgård. Gården, der er opført i 1854, ligger naturskønt og fredeligt på det sydlige Langeland - ikke langt fra vandet.

En gruppe ildsjæle i den velgørende, nonprofit-organisation Foreningen Børnelejren på Langeland overtog gården i 2002 for at skabe en ferielejr for børn, der i særlig grad trænger til en pause fra hverdagen.

I 2004 blev det projekt, der har omdannet gården til en børnelejr, et af de fem præmierede forslag i Realdanias idékonkurrence om ny anvendelse af bevaringsværdige landbrugsbygninger. Gården står i dag som et markant pilot-eksempel, der giver mulighed for at arbejde videre med etableringen af flere børnelejre i gamle gårde. Og behovet er stort.

### Fra algebeholder til swimmingpool

I det ydre bærer Søgård Hovedgård præg af tidens tand. Ombygningen blev gennemført ud fra deisen, at de oprindelige tage, facader og konstruktioner kun blev sat i stand, så det er teknisk og lovmæssigt forsvarligt. I det ydre er gården uforandret, og børnene nyder godt af, at alt inviterer til, at det gerne må bruges og ikke er for pænt.

Stuehus og forpagterbolig rummer lege- og opholdsrum og er primært sat i stand ved frivillig

arbejdskraft. Der er sovepladser til 16 børn og tre medarbejdere på hestestaldens loft med toilet og bad i stueetagen samt gymnastiksale, depot og omklædning i laden.

I udlængerne er der indrettet køkken, spisesal og værksted samt en rulleskøjtebane langs facaderne i laden. Alt er holdt i en enkel, lidt rå formgivning, der understreger bygningernes rustikke karakter og forhistorie. På arealerne rundt om gården er der bl.a. boldbaner, byggelejeplads, bålplads og en swimmingpool i den gamle - nu renoverede - algebeholder.

Læs mere på [www.lejren.dk](http://www.lejren.dk)

### Søgård Hovedgård

Søgårdsvej 8

5935 Bagenkop

### VIDSTE DU DET?

Realdania støttede projektet med 50 pct. af anlægsudgifterne på ca. 16 mio. kr. De resterende blev skaffet fra Arbejdsmarkedets Feriefond og EU-midler. Fundraising er en væsentlig del af gårdens drift, fordi man som selvejende institution ikke kun stiller ferielejren gratis til rådighed, men også betaler alle omkostninger til børnenes transport og ophold. Gården har kun én fastansat medarbejder, men en kreds af fundraisere er tilknyttet på løst basis.



### Vil du vide mere?

Scan koden og se en  
film om Børnelejren på  
Langeland:



# DER BLI'R HAMRET, SVEJSET OG NITTET

## ØHAVETS RESTAURERINGSCENTER

---

Hvor der før i tiden blev hamret, svejset og nittet på Ærøskøbing Havn, har skibsbyggeriet og -reparationerne ligget stille siden 2002. Men nu bliver det gamle skibsværftsområde omdannet til et arbejdende kulturbevarings- og formidlingscenter - "Øhavets Restaureringscenter". Dermed får Ærøskøbing Havn igen et reparationsværft, hvor stål- og træskibe kan blive kigget efter i sømmene af fagfolk, der stadig kan det gamle håndværk.

Centeret skal skabe nyt liv på det gamle værftsområde og samtidig give sent udviklede og bogligt svage unge et anderledes, målrettet og indholdsrigt tilbud om uddannelse.

Det gamle bevaringsværdige skibsværftsområde i Ærøskøbing har udtjent sit oprindelige formål, som det er sket for arbejdspladser mange andre steder i landet. Men nu bliver der skabt liv gennem bl.a. renovering og ombygning af de mest karakterfulde bygninger, så området igen kan

fungere som reparationsværft. Også den gamle bedding bliver restaureret, så den kan være et centralt omdrejningspunkt for centerets aktiviteter.

### Maritim kulturarv

Der bliver indrettet værksteder, undervisnings-, kultur- og formidlingsfaciliteter, der kan bruges til en lang række aktiviteter. Blandt andet er det tanken, at Ærø Museum kan have skiftende udstillinger på værftet, og at Ærø Turist- og Erhvervsorganisation kan holde forskellige arrangementer.

Øhavets restaureringscenter skal også være en attraktion for området, hvor turister kan opleve det gamle værftsareal og se eleverne arbejde. Projektet kombinerer social bæredygtig og nutidig anvendelse af den maritime og industrielle kulturarv, og er samtidig et godt eksempel på et projekt, som kan styrke aktiviteten i et af Danmarks yderområder.

### VIDSTE DU DET?

Realdania sætter i disse år fokus på de muligheder som de potentialer, der findes i yderområderne. Ved at fokusere på de enkelte steders særlige karaktertræk og potentialer kan Realdania være med til at styrke aktiviteten og livskvaliteten i de danske yderområder.

Projektet gennemføres i et partnerskab mellem bl.a. Ærø Kommune og Realdania med støtte fra Syddansk Vækstforum.





### Vil du vide mere?

Scan koden og se en  
film om Øhavets  
Restaureringscenter:



# FREMTIDENS HERREGÅRD

---

De danske herregårde rummer fantastiske fortællinger, enestående kulturmiljøer og smukke bygninger, som repræsenterer det fineste af Danmarks ældre bygningsarv. Dermed er de overordentlig vigtige kulturbærere inden for det byggede miljø, men mange savner også nutidig forankring. Samtidig er en større del af herregårdenes historiske bygninger truede, fordi de ikke længere kan indgå aktivt i driften. En unik bygningsarv risikerer at gå tabt.

Gennem projekt "Fremtidens Herregård" ønsker Realdania at kvalificere udviklings- og eksistensgrundlaget for landets herregårde med særlig fokus på deres bygningsarv og det samlede kulturmiljø, der omgiver herregårdene.

Målet er at vise, hvordan man i fremtiden kan skabe bæredygtige rammer for udviklingen af her-

regårdene både kulturhistorisk, økonomisk og socialt, bl.a. ved at støtte herregårdenes muligheder for igen at blive dynamoer i landdistrikterne.

Blandt vinderne i idékonkurrencen om Fremtidens Herregård var fire herregårde på Fyn, nemlig Billeskov, Hverringe, Lundsgård og Tranekær. Det overordnede formål er at skabe nyt liv og nye aktiviteter i herregårdenes gamle bygninger, samtidig med at der opstår arbejdspladser og ny aktivitet i området.

Læs mere på [www.fremtidensherregaard.dk/](http://www.fremtidensherregaard.dk/)

## Vil du vide mere?

Scan koden og se en film om Fremtidens Herregård:



---

## Billeskov

På Vestfyn ligger den adelige hovedgård Billeskov med rødder tilbage til sidste halvdel af 1500-tallet. Bygningsanlægget består af tre længer om en gårdsplads med skoven som en slags fjerde 'længe'.

Den oprindelige hovedbygning blev opført i 1577 af Steen Bille. Siden 1777 har Billeskov tilhørt adelsslægten Wedell.

I de seneste år har herregården imidlertid stået uden funktion, og ejeren – Bendt

Wedell – har derfor sat gang i et større projekt, der omdanner de tomme bygninger til et væksthuse og samlingspunkt for mindre, lokale virksomheder.

Den fredede hovedbygning er revitaliseret, og bevaret næsten som den var. Og med respekt for fredningsværdierne bliver der her bl.a. indrettet møderum og frokoststue.

Mens hovedbygningen bliver stedet, hvor medarbejdere og virksomheder mødes på tværs, indretter man de delvis nyopførte

staldlænger med kontorer. Lejerne vil være placeret midt i et unikt kulturmiljø og kan derfor bruge de historiske omgivelser, som et kvalitetsstempel over for omverdenen.

### Vil du vide mere?

Scan koden og se en film om Billeskov:



**Billeskovhus**  
*Billeskovvej 9*  
*5550 Årup*

---

## Hverringe

På halvøen Hindsholm nord for Kerteminde finder vi herregården Hverringe, der har været i familieejede siden 1700-tallet og i dag ejes og drives af Niels Iuel Reventlow.

Frivillige landskabsfredninger og en stærk interesse for at bevare og styrke kulturhistoriske værdier har gennem generationer formet Hverringe til den velbevarede helhed, den er i dag. Stedet er derfor en naturlig ramme om et planlagt videncentret for bygningsbevaring.

Visionen er at skabe et center for handel med materialer til bygningsbevaring og rådgivning om samme.

De historiske bygninger danner rammen om et besøgscenter. Her er der værksteder, plads til at holde kurser og seminarer og formidle gennem events og udstillinger. Der bliver etableret en netbutik og en videnportal skal samle råd fra eksisterende centre og rådgivere og sikre, at centret når bredt ud til både private husejere, håndværkere og rådgivere.

Centret vil give nem adgang til gode materialer og dermed bygge bro mellem viden og praksis – et arbejde, som Hverringe i kraft af sin velbevarede fremtoning selv er et fint eksempel på.

Realdania støtter projektet, fordi et nyt videncentret for bygningsbevaring vil skabe yderligere aktivitet i området og understøtte den aktive bevaringsindsats, som allerede kendetegner stedet.

### Vil du vide mere?

Scan koden og se en film om Hverringe:



**Hverringe**  
*Hverringevej 206*  
*5300 Kerteminde*



# Lundsgaard

Herregården Lundsgaard har en enestående beliggenhed nær Kerteminde. Hovedbygningen er fra 1765 og ligger tæt på avlsgården - et helstøbt firlænget anlæg bygget i 1880'erne. Ud over avlsgården er der her en smukt restaureret lade i træ og en tidligere smedje. Bygningerne er holdt smukt ved lige.

Herregården ejes i dag af Vini og Rudolf luel, og de ønsker at genskabe Lundsgaards betydning for landbrugs- og kulturlivet. De vil udvikle en kollektiv selskabs- og driftsform, hvor selvstændige landmænd i et fællesskab med ejerne dyrker jorden og markedsfører produkter under et fælles navn.



Driftsselskabet vil dyrke økologiske fødevarer og satse på nicheprægede kvalitetsvarer. Ideen er at lade yngre landmænd komme godt fra start uden store etableringsomkostninger.

Lundsgaard vil arbejde med udvikling af dyrkningsmetoder og differentiere sine produkter i forhold til andre gennem en entydig satsning på kvalitet og smag. Man indleder et samarbejde med udvalgte kokke, som både får indflydelse på dyrkningen og aftager produkter. Disse samarbejder skal være en del af ansigtet udadtil og understøtte Lundsgaard som et kvalitetsbrand.

Realdania støtter projektet, fordi det demonstrerer, hvordan man kan samtænke en ny organisations- og driftsform i landbruget med produktion af kvalitetsfødevarer og ny udnyttelse af herregårdens bygninger til bosætning og kulturelle aktiviteter.

Læs mere på [www.lundsgaardgods.dk/](http://www.lundsgaardgods.dk/)

## Lundsgaard Gods

Lundsgårdsvej 15

5300 Kerteminde

## Vil du vide mere?

Scan koden og se en film om Herregården Lundsgaard:



# Tranekær

Danmarks ældste beboede hus – sådan nævner man ofte Tranekær Slot på det nordlige Langeland, hvor de tidligste dele af slottet kan dateres helt tilbage til cirka 1160.

Det fredede slot ligger på en naturlig banke omgivet af vand til alle sider og består af to fløje, der er forbundet af et ottekantet indgangstårn med spir.

Tranekær Gods drives som moderne skov- og landbrug og er ejet af familien Ahlefeldt-Laurvig, der er slægtens 13. generation på stedet. Her er ønsket at skabe en eksklusiv og uforstyrret ramme om ophold, møder og mindre konferencer. Herregårdens attraktion ligger i bygningernes beliggenhed, historie og oprindelige atmosfære præget af eksklusivitet og uforstyrrelighed.

Slottet er i dag bolig for familien, men skal fremover også huse gæster på kortere ophold og indrettes med nye conference- og hotelfunktioner på en måde, der både respekterer og overlapper privatlivet. Projektet rummer renovering og indretning af eksklusive værelser på 1. sal og en række mindre værelser på loftsgangen, hvor personalet tidligere boede.

## Vil du vide mere?

Scan koden og se en film om Tranekær Slot:



Realdania støtter projektet, bl.a. fordi det viser, hvordan man kan koble privatliv og virksomhed sammen i en fredet bygning ved at etablere nogle organisatoriske og fysiske overgangszoner mellem den private bolig, og de arealer der lejes ud. Målet er at opnå maksimal udnyttelse af hovedbygningen både privat og forretningsmæssigt.

Læs mere på [www.tranekaergods.dk/](http://www.tranekaergods.dk/)

## Tranekær

Slotsgade 86

5953 Tranekær



# HISTORISKE HAVER

---

Danmark har få haver med arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der er interessante som kulturarv. Og netop fordi de er så få, er de vigtige. Imidlertid er disse historiske haver i et stadigt forfald. Ikke et forfald, som umiddelbart sletter dem fra landkortet, men det truer med at forringe og forenkle dem i en sådan grad, at de netop mister deres historiske og arkitektoniske værdi. Det er nemlig dyrt og meget arbejdskrævende at vedligeholde et haveanlæg, og arbejdet kan sjældent udsættes fra et år til det næste. Derfor gælder det om at finde en balance, hvor de arkitektoniske og historiske værdier kan blive bevaret på et niveau, der svarer til de økonomiske ressourcer.

Det var baggrunden for, at Realdania tog initiativ til en kampagne med fokus på at bevare og forny de historiske haver - specifikt herregårdshaver. I alt 65 mio. kr. blev afsat til kampagnen, der blev gennemført som en række demonstrationsprojekter.

Realdania finansierer mellem 75 og 100 procent af anlægsudgifterne til de projekter, der bliver valgt ud, mod at haveejeren til gengæld forpligter sig til en mønsterværdig pleje i mindst 15 år, samt at haverne bliver åbnet for offentligheden.

Læs mere på [www.herregaardshaver.dk/](http://www.herregaardshaver.dk/)

---



*Broen er en del af parken ved Sanderumgård ved Odense*



# Holstenshuus Gods

Holstenshuus Gods ligger i det smukke kupe-rede landskab nordøst for Faaborg og nævnes første gang i 1314. Det ejes og bebos af Ditlev Berner, der er 9. generation på stedet.

Parken omkring slottet er baseret på et rokokkoanlæg fra 1753 tegnet af G.D. Tschierske, der også har udformet hovedbygningerne på Langesø, Lundsgaard og Juelsberg samt pavillonen på Valdemars Slot. Anlægget er siden blevet ændret og udvidet i landskabelig stil, ligesom det har ændret udtryk i takt med modestrømninger og skiftende generationers overtagelse.

De nuværende ejere ønskede, at parken skulle beholde sit udtryk som romantisk landskabshave og bevare de væsentlige træer fra 1700-tallets rokokohave, der har overlevet havens lange udviklingshistorie.

Projektet har omfattet en oprensning og opretning af stensætninger omkring søen syd for slottet samt opretning af diverse trapper. Der er også arbejdet med at istandsætte og synliggøre f.eks. de tre broer, pavilloner, grotten, portsøjler og låger ved indgange til haven samt granittrappen i akse.

Der er etableret nye vandelementer i haven, ligesom grusstierne er sat i stand. Desuden er der etableret en ny frugthave med tilhørende køkkenhave. Udsigten i Dyrehaven er genskabt, og der er plantet nye træer og buske.



Læs mere på [www.holstenshuus.dk/](http://www.holstenshuus.dk/)

**Holstenshuus Gods**  
Slotsalleen 9  
5600 Faaborg

# Sanderumgaard

Sanderumgård er en gammel hovedgård sydøst for Odense. Den nævnes første gang i 1468. Hovedbygningen er opført fra 1870 til 1872, men den romantiske have blev anlagt allerede i perioden 1792–1828 af tidligere hofmarskal gehejmeråd Johan Bülow. Haven på 31 tønder land ligger i en del af det fugtige mose- og søområde, der strækker sig omkring Davinde Å, som gennemstrømmer haven. Haven har samme udstrækning i dag, som da Bülow anlagde den.

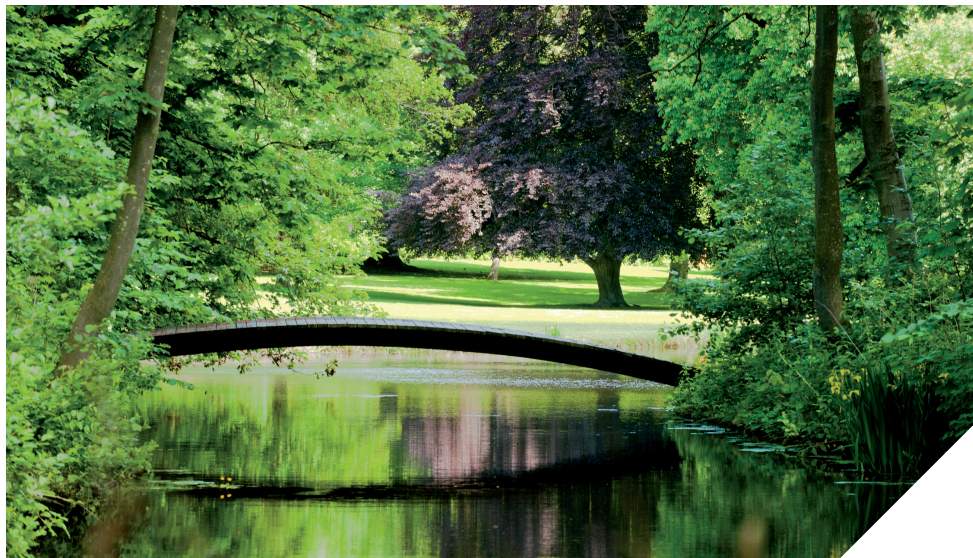
Den er anlagt i romantisk havestil, som netop passer til dette vådlandskab af moser, elletrunter, småsøer, kanaler, grøfter med græsholme og fugtige enge. Her opførte Bülow udflugtsmål med lysthuse, obelisker, statuer, broer og mindestøtter.

Den overordnede tanke med renoveringen af Sanderumgaards romantiske have var derfor at fremhæve Bülows del af haven.

Der er skabt åbenhed langs vandfladerne, ved lysthusene Marieshvile og Kildehytten - steder der indbyder til nydelse, spadsereture og botaniske studier. Også ved Runestens område er der skabt åbenhed med en lille ø og en åben græsslette ned mod Tankefuld. Hjertesøen med familiemonumentet er restaureret.

Havens oprindelige fortættede, lukkede og dramatiske stemning i de tætte krat står i fin kontrast til de nu mere åbne afsnit af haven med udsyn, større vidder og mere himmel. I den ældste del af Bülow-haven med de store vandflader er haven restaureret med et vand- og plantelandskab baseret på de meget karakteristiske store spejlinger.

Læs mere på [www.sanderumgaard.dk/](http://www.sanderumgaard.dk/)









# DET GODE BOLIGLIV

---

Realdania har afsat 100 mio. kr. til kampagnen, hvor ildsjæle, beboere, beboergrupper og boligafdelinger i Danmarks mange almene bebyggelser kan være med til at vise nye veje til et godt boligliv.

Kampagnen gennemføres i et samarbejde med AlmenNet og Boligselskabernes Landsforening og skal bidrage til at nytænke de fysiske rammer for det sociale liv i almene boligbebyggelser.

Kampagnen sætter blandt andet fokus på:

- gode fællesfaciliteter til alle beboere – både aldersmæssigt, socialt og etnisk.
- en bedre kobling mellem de almene boligområder og de byområder, der ligger uden om.
- en opgradering af udendørsarealerne, så de i højere grad indbyder til bevægelse, ophold og fællesskab.
- nye funktioner til de mindre indkøbs- og lokalcentre, f.eks. motions- og foreningslokaler eller lokale hjemmearbejdspladser.

I løbet af de næste fem år vil der blive gennemført 2 udbudsrunder, hvor boligorganisationer og kommuner kan søge støtte og medfinansiering til:

- "Den vilde idé" som er mindre projekter, der f.eks. kan være sat i gang af lokale ildsjæle.
- "Realiseringsprojekter", der er større projekter, hvor kommune eller boligorganisation selv bidrager med 50 procent af finansieringen.
- Projektudvikling, der ydes 150.000 kr. i støtte til projektudvikling. Projektet kan efterfølgende søge ind som realiseringsprojekt.

I første runde kom der i alt 157 ansøgninger, og 47 projekter får støtte til både udvikling og realisering - alt fra 150.000 kr. til syv mio.kr. De mange ansøgninger repræsenterer omkring 100.000 boliger fra boligafdelinger i 52 kommuner.

*Læs mere om kampagnen på:* **[www.detgodeboligliv.dk](http://www.detgodeboligliv.dk)**

På Fyn har to projekter fået støtte:

## Hjerterum og hjerterytm

I Ringe får Holmehøj, der er et bosted for voksne autister, mulighed for at udvikle uderummene, så de taler til og giver mulighed for social interaktion på beboernes egne præmisser. Ideen er at udvide beboernes uderum, både fysisk og mentalt med "hjerterummene" og "hjerTESTen". Inspirationen er hentet i byens gamle kærlighedssti, der gik gennem området. Visionen er, at de nye uderum skal skabe grobund for et bedre liv - både i dagligdagen, i træningsøjemed og for de pårørende. Realdania støtter projektet med 500.000 kr.

## Aktivitets- og kvarterhuset Sprotoften

Andelsboligforeningen Sprotoften i Nyborg vil opføre et kvarterhus på omkring 500 kvadratmeter i samarbejde med Nyborg Kommune og en lang række lokale organisationer eksempelvis Center for Specialundervisning for voksne, Ungdommens Røde Kors, AOF Østfyn, Ældresagen, etniske foreninger i området og flere andre.

Det er hensigten, at huset skal indeholde permanente faciliteter som f.eks. værksteder, café, og frisør samt en række fleksible rum til møder, foreningsarbejde, undervisning, let idræt/ motion, udstillinger, fællesspisning, madklub, foredrag og mindre koncerter.

De primære brugere vil være beboerne samt borgere i og omkring Sprotoften, men er også åbent for beboere fra de omkringliggende byområder. Et af målene med byggeriet er at skabe en synergieffekt mellem beboere i Sprotoftens boligafdelinger og byens foreningsliv. Huset bliver opført i nærheden af det eksisterende butikskompleks og vil med denne beliggenhed få god signalværdi i forhold til byen.

Uden for huset bliver der en overdækket plads, der kan anvendes som supplement til husets

opholds- og mødesteder og skabe forbindelse til omgivelserne.

Boligforeningen blev oprindeligt oprettet i 1945 af Nyborg kommune og boligerne var primært tiltænkt embedsmændene fra DSB, Nyborg Statsfængsel og Nyborg kommune. I 1952 blev det kommunale boligselskab omdannet til en almenyttig andelsboligforening, og siden er der bygget nye beboelsesejendomme, ligesom der er gennemført regelmæssig vedligeholdelse og renovering af de eksisterende bygninger.

Kvarterhuset i Nyborg er det projekt, der i den første udbudsrunde i projekt Det Gode Boligliv, har fået tildelt det største beløb til realisering af idéen, nemlig syv mio. kr. af den samlede projektsum på 14,5 mio. kr.



# ILDSJÆLE GØR IDE TIL VIRKELIGHED

---

Over de kommende år sætter Realdania ekstraordinært fokus på de ildsjæle, der dagligt lægger tusindvis af timer i frivilligt arbejde i det byggede miljø. For ildsjæle er det lysten frem for pligten, der driver engagementet, og de er villige til at investere masser af kræfter og hjerteblod i lokalsamfundets tjeneste.

En kampagne til 30 mio. kr. skal hjælpe landets ildsjæle med at gøre deres ideer til virkelighed. Kampagnen blev sat i gang i september 2011 med en opfordring til alle landets ildsjæle om at søge støtte til netop deres projekt.

Målet med kampagnen er – ved hjælp af inspiration, netværk og økonomisk støtte – at hjælpe landets ildsjæle med at skabe livskvalitet i det byggede miljø. Det sker gennem:

- Netværk, bl.a. hjemmesiden [www.byggerietsildsjaele.dk](http://www.byggerietsildsjaele.dk) og en Facebook-gruppe, hvor ildsjæle og deres samarbejdspartnere kan gå i dialog og følge med i kampagnens udvikling.
- Inspirationsmøder, en årlig 'Ildsjælenes Dag', en studiemesse for ildsjæle, diverse kurser og andre videnstiltag.
- Økonomisk støtte til udvikling og realisering af projekter.

I første runde modtog Realdania 247 ansøgninger og 32 projekter blev udvalgt og modtager i alt 12 mio. kr. I udvælgelsen blev der lagt vægt på at støtte originale idéer, der bygger på frivillighed og udføres til gavn for de lokalmiljøer de er en del af, for andre borgere og selvfølgelig for ildsjælene selv.

Blandt de udvalgte projekter finder vi fem på Fyn:

## Magtenbølle Samlingshus

Magtenbølle Beboerforening er en vigtig drivkraft i landsbyens sociale liv. I mange år har fester, arrangementer og møder været holdt i en lade i landsbyen, men nu kan foreningen rykke ind i sulelængen på den 200 år gamle 'Enggaarden'. En renovering vil sikre beboerforeningen et historisk interessant lokale til sammenkomster og nye aktiviteter, og samtidig sikre en fin gammel gård for eftertiden. Realdania støtter projektet med 100.000 kr.





## Frøbjerg Forsamlingshus

I landsbyen Frøbjerg på Vestfyn har foreningen bag Frøbjerg Festspil netop etableret en muskalskole samt et ungdomsteater for unge mellem 13 og 22 år. Og de ønsker at blive et førende udviklingssted indenfor sang, dans og drama. Med en støtte fra Realdania på 750.000 kr. bliver det nu muligt at renovere det gamle forsamlingshus, så det kan være en tidssvarende ramme også for landsbyens beboere og den kreative udfoldelse på Vestfyn.

.....



## Lyø Kulturcenter

Da landsbyskolen på Lyø i det sydfynske øhav lukkede, stiftede beboerne Foreningen Lyø Kultur- og Besøgscenter, som købte og overtog Lyø Skole. Men den trænger til en kærlig modernisering for at kunne fortsætte som ramme om sociale og kulturelle aktiviteter for både fastboende og gæster

og samtidig en brik i bestræbelserne på at skabe arbejdspladser på øen. Centret ønsker at etablere en café i bygningen samt en tilflytterlejlighed som en uforpligtende opholdsmulighed for folk, der overvejer at blive øboer. Realdania støtter projektet med en mio.kr.



## Dyreborg Havn

Det gamle fiskerleje Dyreborg Havn i nærheden af Faaborg er tilholdssted for mange lystsejlere, fritidsfiskere og turister. Foreningen Dyreborg Havn, der har varetaget havnens udvikling siden 1940, har fået 625.000 kr. i støtte til at renovere østmolen og gennemføre en arkitektonisk opgradering af havnen, så man kan sikre det historiske havnemiljø for eftertiden.



---

## Humlemagasinet

Humlemagasinet er et 10 tdr. land stort haveanlæg med forskellige temahaver i Harndrup på Nordvestfyn. Ildsjælene bag projektet vil nu anlægge en landbohaves, tidstypisk for 1900-tallet komplet med bl.a. levende hegn, prydhave

samt frugt- og køkkenhave. Derudover drømmer foreningen om at etablere et tidstypisk bindingsværkshus i haven. Realdania støtter projektet med 200.000 kr.



# ANDRE REALDANIA-PROJEKTER I OMRÅDET

---

## Lillebælt Værftet

Omkring 1855 blev værftet ved Middelfart havn grundlagt, og frem til lukningen i 1997 blev der bygget mange mindre fartøjer først og fremmest "smakkejoller", som var skabt til fangst i det strømfyldte farvand i og omkring Lillebælt. Men også både til lodseri og færgefart.

I 1997 gik aktive folk fra Lillebælt Smakkelaug sammen med Middelfart Museum og stiftede foreningen Lillebælt-Værftet, som nu driver værftet videre som et kombineret museumsværft og maritimt aktivitetscenter.

Formålet er bl.a. at sikre en fortsættelse af den lokale tradition med professionelt træskibsbyggeri og at medlemmerne kan leje sig ind og bruge værftets faciliteter til byggeri og restaurering af træfartøjer. Men også at skoler og andre offentlige og sociale institutioner kan bruge værftet til projekter af forskellig art, og at lokaler kan lejes ud til undervisning, møder etc. Turister er også velkomne til at besøge værftet og se den søfartshistoriske samling.

Realdania har i 2002 støttet byggeriet af to nye bygninger på værftets grund ved Middelfart Gl. Havn. De rummer en samling joller og både af lokalhistorisk betydning - blandt flere andre en intakt tomastet fiskerjolle fra 1910 og en bundgarnsjolle fra 1898.

Bygningerne er udført på gammel håndværksmæssig facon, så de fremstår som gedigent tømmerhåndværk uden sømbeslag. Byggeriet blev gennemført af foreningens medlemmer i samarbejde med Odense Tekniske Skoles træafdeling, der anvendte projektet som skolepraktik for tømrer- og snedkerlærlinge.



## Løgismose Slot

Løgismose Slot ved Assens er en gammel sædegård. Den nævnes første gang i 1333. I middelalderen fik Løgismose et stenhus, hvoraf dele stadig findes i nordøstfløjen. Nordvestfløjen er fra 1545 og sydvestfløjen fra 1883. Hovedbygningen er en af de ca. fem fynske hovedbygninger, som har bevaret rester fra middelalderen.

I 1500-tallet blev Løgismose ejet af nogle af Danmarks mest indflydelsesrige mænd. Først rigshofme-

ster Mogens Gøye og derefter hans efterfølger - også som rigshofmester - Peder Oxe.

I forbindelse med Realdanias fokusområde: Sikring af den historiske arv, er der givet 500.000 kr. i støtte til restaurering af taget på den fredede herregård. Det er sket i forbindelse med gennemførelsen af et forsøg med genanvendelse af tagsten fra en kirke i København samt understrykning af taget for at indhente ny viden på dette område.



## Odense Glasværk

Odense Glasværk blev grundlagt i 1874 og havde sin storhedstid i 1940'erne. Mellem den række af glasværker, der har været i Danmark, skiller værket i Odense sig afgørende ud fra de øvrige ved sin alsidige produktion og lysten til at eksperimentere. Fra begyndelsen fremstillede værket, som så mange andre, flasker, drikkeglas, emballage og belysningsglas, men i 1890'erne producerede an også enestående ting i jugendstil - noget intet andet dansk værk gjorde. Godt 100 år efter sin etablering lukkede glasværket i 1988.

I dag ligger det gamle glasværksområde som et forbilledligt eksempel på, hvordan et tidligere industriområde kan anvendes til nye formål. Der er indrettet nye boliger i mange af bygningerne, etableret serviceerhverv, ligesom beklædningsfagskolen og et håndarbejdsseminarium er flyttet ind i glasværkets hovedbygning.

Glasværkets gamle skorsten, der ifølge lokalplanen for området er bevaringsværdig og ikke må rives ned, står som et stolt vartegn for området. Imidlertid trængte den for nogle år siden stærkt til en renovering. Men beklædningsfagskolen, der har vedligeholdelsespligten, havde ingen penge til det formål, og Realdania trådte til med 240.000 kr. til formålet.



---

## Glorup Gods

Herregården Glorup ligger cirka 10 km. syd for Nyborg og er en af Danmarks mest interessante herregårde. Den blev opført i 1590'erne som en firfløjet renæssancegård, men blev i 1765 ombygget til et tidstypisk, lille elegant barokslot. Det smukke bygningsanlæg blev fredet i 1918, og ejes i dag af baronesse Alice Moltke-Huitfeldt. Parken er en af Danmarks første romantiske haver og er åben for offentligheden.

I dag er Glorup resultatet af mange ombygninger, senest ved den franske arkitekt Nicolai Jardin i 1765. Hovedbygningens gårdtrum med Jardin's sandstensportaler regnes som et af hans mest vellykkede arbejder.

I forbindelse med en gennemgribende renovering af tagetagen fra 2003 til 2005, støttede Realdania renovering af godsets sandstensudsmykninger. Det skete som et led i Realdanias strategi om at bevare den danske bygningsarv. Under arbejdet blev der taget stort hensyn til godsets fredning, og hvor det var muligt, konserverede man de gamle ornamenter og begrænsede nyhugning.

Glorup er i øvrigt udvalgt af Kulturministeriets kulturkanon for arkitektur.

Læs mere på: [www.glorupgods.dk](http://www.glorupgods.dk)

## Toftlund

Den fredede gård "Toftlund" markerer smukt indkørslen til landsbyen Lundager-Grimstrup på Vestfyn med sin store smukke bygningskrop, gadekær og lange kastanjeallé. I sin aktuelle form stammer gården fra 1840'erne. De nuværende ejere erhvervede ejendommen i en tilstand af fremskredet forfald i 1995 og har siden lagt et meget stort arbejde i en omfattende restaurering i samarbejde med Kulturarvstyrelsen.

I 2003 håbede ejerne at kunne fuldende arbejdet bl.a. med et større tagarbejde, restaurering af gårdfacader og gavle. I den anledning søgte man Realdania om 488.000 kr. til arbejdet.

Da en gennemførelse af projektet betød, at ejendommen ville komme til at fremstå som et af den danske bondekulturs fornemste og mest helstøbte klassicistiske bygningsanlæg, blev beløbet bevilget. Hertil kom, at ejerne ønskede at tilbyde en stor grad af offentlig adgang og formidling.

Toftlund står i dag som et forbilledligt eksempel på en nænsom privat bevaring af en kulturhistorisk gårdejendom.



## Holckenhavn Slot

Lige uden for Nyborg ligger et af Danmarks bedst bevarede renæssanceslotte, Holckenhavn Slot, som blev bygget i 1579. Slottet har været i slægten Holcks eje siden 1672.

I løbet af de seneste 10 år har slottet været igennem en omfattende renovering og fremstår i dag flot istandsat. De seneste 11 år er det blevet drevet som professionel konference- og festlokation, hvor man forener moderne komfort med historiens vingesus. Men som det er tilfældet med alle gamle huse – uanset størrelse – er der hele tiden ting, der skal holdes ved lige.

På Holckenhavn var det de gamle vinduer herunder blykonstruktionen i tre af vinduerne i slottets kirkesal, der stod for tur.

Realdania valgte at støtte arbejdet med 840.000 kr. fordi der er tale om 'sikring af den historiske arv'. Men først og fremmest fordi arbejdet indgik i et egentligt formidlingsprojekt, hvor der blev sat fokus på, hvordan man udfører en korrekt restaurering af gamle vinduer, så andre senere har mulighed for at trække på viden og erfaringen fra Holckenhavn.

Læs mere på: [www.holckenhavn.dk](http://www.holckenhavn.dk)



## Hagenskov Slot

Hagenskov Slot med avlsbygninger og det omkringliggende areal blev som et samlet kulturmiljø totalfredet i 1976. Godset, der ligger i Ebberup ved Assens, har en hovedbygning opført i nyklassicistisk stil i perioden fra 1744 til 1776. Og den står i dag i alt væsentligt bevaret, som den så ud dengang.

Kælderen under hovedbygningen rummede det tidligere herskabskøkken samt værelser til kusk og andre tjenende ånder fra en svunden tid. Realdania har støttet en restaurering og nyindretning af kælderen med 290.000 kr., så den kan bruges, når man på godset modtager grupper af besøgende. Der er etableret en lille café, en billedudstilling om Hagenskovs historie og toiletfaciliteter.

Selvom slottet ikke er alment offentligt tilgængeligt, modtager man hvert år omkring 2.000 besøgende i form af forskellige grupper af særligt interesserede, der følger en rundvisning i bygningerne og til resterne af den middelalderborg Hagenskov, der går tilbage til 1200-tallet og var kongeborg og kongeligt len.

I 1259 var der strid mellem konge og kirke, og kong Christoffer d. I tog den opsætsige ærkebiskop Jacob Erlandsen til fange og førte ham til Hagenskov iført narrehue og siddende baglæns på hesten. Jacob Erlandsen blev anbragt i fangehullet, som er det eneste bevarede af den oprindelige middelalderborg. Han sad her dog kun i få måneder, så døde kong Christoffer, hvorefter Jacob Erlandsen blev sluppet fri.



## Tranekær Slotsmølle

Den smukke Tranekær Slotsmølle er opført i 1846 og står i dag som en fredet og værdifuld landkending nær Tranekær Slot på Langeland. Møllen tilhørte og blev i mange hundrede år drevet af grevskabet Tranekær, men driften stoppede i 1961, og i 1982 solgte grev Preben Ahlefeldt-Laurvig møllen for en symbolsk krone til foreningen "Danske Møllers Venner" under Nationalmuseet.

Med 200.000. kr. i støtte fra Realdania og et tilsvarende beløb fra Kulturstyrelsen har møllen været igennem en større renovering og står færdigrestaureret og klar til turistsæsonen 2012, hvor de mange besøgende kan opleve produkti-

onen af mel på nært hold. Der bliver produceret omkring seks tons mel, og med tilladelse fra Levnedsmiddelstyrelsen bliver der i møllens café serveret morgenkomplet med frisk smør fra lokalområdet og boller bagt af eget mel.

Møllen drives af lokale ildsjæle som butik, café og museum. Tranekær Slotsmøllelaug tæller godt 100 medlemmer, der brænder for projektet. De hjælper ikke blot med den daglige drift, men er også aktive i restaureringsprocessen, hvor man samles over nogle dage og hygger sig med at male og vedligeholde den smukke gamle mølle.

---

## Hvidkilde Gods

Det fredede Hvidkilde Gods, der omtales som hovedgård allerede i 1374, ligger lige vest for Svendborg. Tidens tand har tæret ikke mindst på riddersalen i den fredede hovedbygning, som gennem mere end 250 år har været benyttet til meget andet end sit oprindelige formål. Under 2. Verdenskrig blev den lånt ud til Jysk Dragon Regiment, hvorefter den tyske hær rykkede ind. I efterkrigstiden husede den Det danske Lottekorps, og senest var den flittigt lejet ud til særlige arrangementer i tilknytning til Hotel Svendborg.

For at bevare de arkitektoniske og kulturhistoriske værdier for eftertiden, er riddersalen nu blevet renoveret. Salens stuklofter, barokke panelvægge, fløjdøre samt fyrreplankegulve ornamenteret med egetræ er alle blevet restaureret. Arbejdet er udført efter de bedste restaureringsprincipper og er som sådan et demonstrationsprojekt, der kan inspirere andre.

Med renoveringen er et stykke vigtig dansk bygningskunst blevet bevaret for eftertiden og gjort tilgængelig for godsets gæster i forbindelse med konferencer, kurser, koncerter og rundvisninger. Realdania støttede projektet, fordi riddersalen udgør en integreret del af den fredede hovedbygning af høj kulturhistorisk og arkitektonisk værdi.

Læs mere på: [www.hvidkilde.dk](http://www.hvidkilde.dk)



## Det fredede pakhus i Lundeberg

"Er du trist og har du sorg i sinde, så ta' med mig ned til Lundeberg ... " Mange kan sikkert synge med på Ove Bager og Fynsk Harmoniforvirrings Lundeberg-hymne til den Sydfynske idyl. Men der kan være mange andre og muntre grunde til at lægge vejen omkring den sydfynske havneidyl.

Byen og havnen har en spændende historie, som mange får øjnene op for, når de besøger Svendborg Museums fine udstilling i det fredede pakhus, som nu skal have tegltaget udskiftet. Det eksisterende tag er udført i håndstrøgne tegl, som stammer fra opførelsen i 1863.

Kulturarvsstyrelsen har i den forbindelse taget initiativ til et forsøg, hvor man vil anvende gammelkendte håndværksmetoder og teknikker. Det sker dels for at huset igen bliver helt autentisk dels for at teste, hvordan under-

strygning af tegltaget modstår påvirkninger fra klima og vibrationer.

Understrygning er en teknik, hvor taget tættes indefra mod vind, regn og sne. Mørtlen påføres mellem stenene for at lukke mod påvirkninger fra klimaet. Kulturarvsstyrelsen har bevilliget 1,95 mio. kr. til projektet, og Realdania støtter projektet med 430.000 kr. Når taget er udskiftet vil Kulturarvsstyrelsen måle påvirkninger fra klima og vibrationer, og man forventer, at resultaterne heraf kan få stor betydning for kommende arbejder med restaurering af fredede og bevaringsværdige bygningers tagværk.

---

## Lumby Møllegaard

Lumby Mølle ligger i det flade landskab lidt syd for landsbyen Lumby, der har givet navn til slægten Lumby med komponisten H.C. Lumby som den mest kendte.

Møllen blev opført i 1820 og fungerede som kornmølle frem til 1950'erne. Hele anlægget blev fredet i 1959 og er i dag et arbejdende museum med værksted, café og møllebutik. Foreningen Lumby Møllegård med ca. 110 medlemmer står for drift og vedligeholdelse, et arbejde, der bliver udført af frivillige fra lokalsamfundet. Udover vedligeholdelsesdage bliver der arrangeret bageaftner, rundvisning, musikaftner og meget andet.

Realdania gav i 2003 et tilskud på 75.000 kr. til istandsættelse og montering af møllevinger.

I dag er møllen fuldt funktionsdygtig med tre kværne, der maler mel samt et sigteværk. Formålet med dette projekt var primært at skabe og udbrede kendskabet til gamle vindmøllers opbygning og funktion.



## Projekt Livsrum

Under overskriften "Projekt Livsrum" opretter Kræftens Bekæmpelse i samarbejde med Realdania syv nye rådgivningscentre tæt på hospitalernes kræftcentre i bl.a. Odense.

Projekt Livsrum skal hjælpe mange flere kræftpatienter og pårørende, end det er muligt i dag – og gerne så tidligt i sygdomsforløbet som muligt. Samtidig vil rådgivningscentrenes beliggenhed tæt på sygehusene skabe et tættere samarbejde med sygehuspersonalet. Det handler grundlæggende om, at rådgivningen skal blive mere synlig og mere tilgængelig.

I Odense har Universitetshospitalet stillet en særdeles velegnet grund til rådighed på hospitalets areal, og et byggeri går i gang i slutningen af 2012. I dag har kræftrådgivningen, der har eksisteret i over 25 år og har et stærkt netværk af frivillige tilknyttet, til huse i bykernen.

De nye rådgivningscentre bliver bygget efter et modelprogram, Kræftens Bekæmpelse har udviklet i samarbejde med Realdania. Program-

met inddrager den nyeste viden om, hvordan de fysiske rammer påvirker patienters heling og helbred. Grundtanken er, at arkitekturen skal være med til at give patienterne livsmod og inspiration.

Rådgivningscentrene vil adskille sig funktionelt og æstetisk fra et sygehus, sådan at de kræft-ramte og deres pårørende får ro til at overskue deres situation uden for sygehusystemet. De arkitektoniske rammer skal samtidig indbyde til åbenhed og samvær for at tilgodese det behov, mange har, for at møde ligestillede og dele erfaringer med andre, der har kræftsygdommen inde på livet.

Realdania støtter projektet med en ramme på 50 mio.kr., mens Kræftens Bekæmpelse finansierer 100 mio. kr.

---

Udgiver: Realdania, 2012

Layout: Lisbeth Reinwaldt

Tryk: Hertz Bogtrykkergården A/S

Tekster: Ole Brandt

Foto:

Steffen Stamp

Jørgen Jørgensen

Tina Enghoff

Ærø Museum

Helene Høyer Mikkelsen

Realdania Byg

Roberto Fortuna

Casper Lundemann/GAM3



## KORT OVER REALDANIA-PROJEKTER SOM ER BESKREVET I DENNE TURGUIDE

